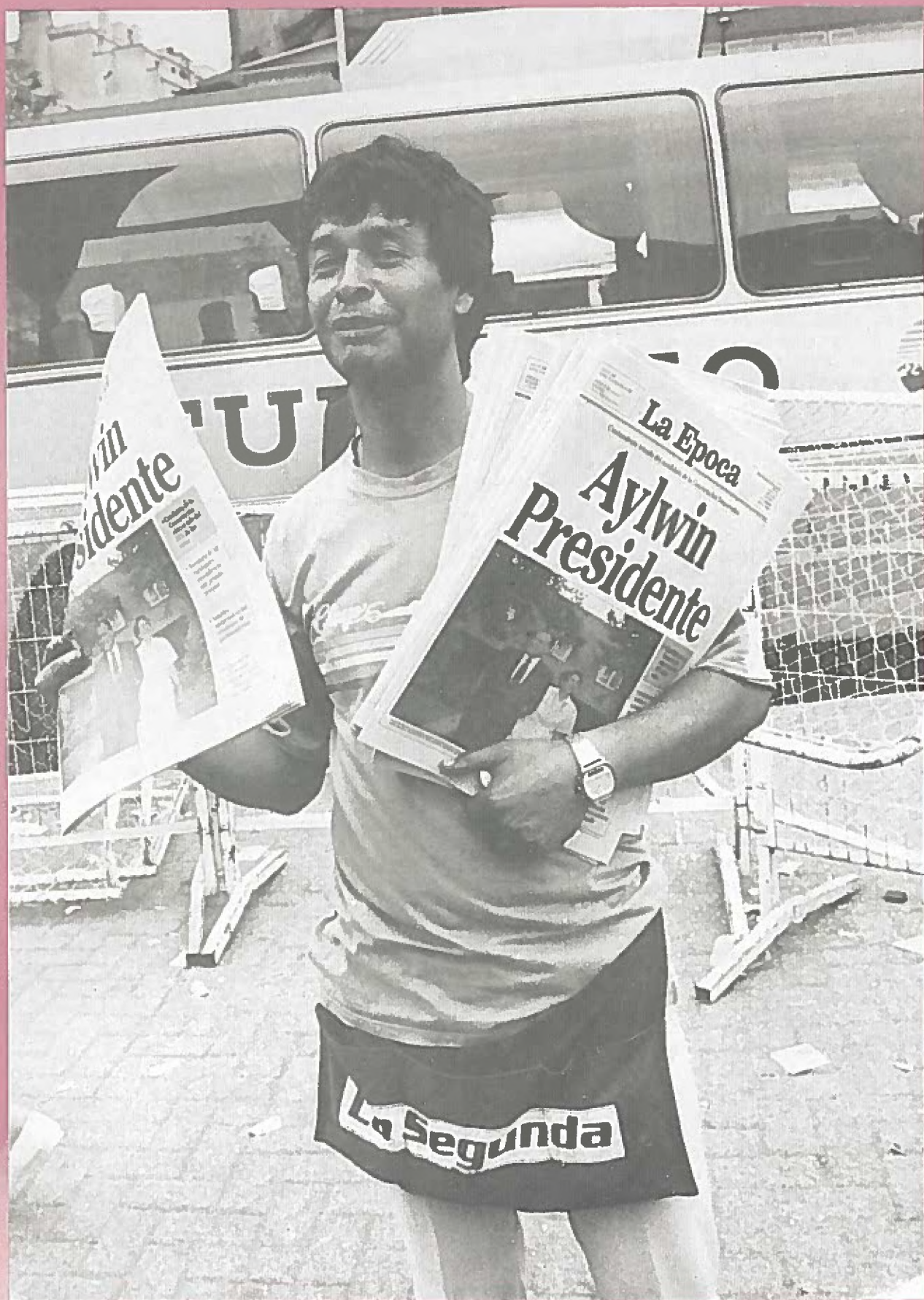

CHILE BULLETINEN

Nr 1/90

Ärg 18

Pris 10 kr

Redaktion:

Rosemarie Andersson, Margareta Björling,
Ingvar Enghardt, Ulrika Johansson och
Jonas Ljungstedt.

Ansvarig utgivare: Margareta Björling

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Pressläggning: 20 februari 1990

Omslagsfoto: Tidningsförsäljare på
Alameda, Santiago, dagen efter
presidentvalet.

Foto: Christer Hamp

Prenumerationspris: 50 kronor för 4 nr
(Myndigheter och institutioner: 70 kr)
Beta!a på pg 504 88-5, Chilebulletinen.
Stödprenumeration: 100 kronor

Medlemskap i Chilekommittén inkluderar
prenumeration på Chilebulletinen. Beta!a
150 kr på pg 88 72 33-5 (100 kr för
studerande och pensionärer)

Adressändringar sändes till:
Chilekommittén, Box 622,
101 28 Stockholm

CHILEKOMMITTÉN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm
Telefon: 08/40 53 04

Besöksadress: Solidaritetshuset, Barnängs-
gatan 23

Chilekommitténs plattform:

Stöd det chilenska folkets kamp för
socialism! Bekämpa imperialismen! Frige
de politiska fångarna! Stöd arbetar-
rörelsen i Chile!

Chilekommitte'ns insamling

Pg 65 39 28 - 2

Chilekommitténs verksamhet
(solidaritetsarbetet i Sverige)

Pg 88 72 33 - 5

Våra fina brevmärken!

Karta med 24 märken i fyrfärgs-
tryck, flera olika motiv. Pris 12 kr.
Beställ från:
Chilekommittén, Box 622, 101 28
Stockholm eller sätt in summan på
pg 88 72 33-5. Skriv brevmärken
på talongen.

Så kom äntligen den dag som chilensarna och hela
världen väntat på med stora illusioner, den 14 december
1989; den dag då sista spiken i diktaturens kista skulle
slås in. Fria val!

Och nog jublades det över oppositionssegern.

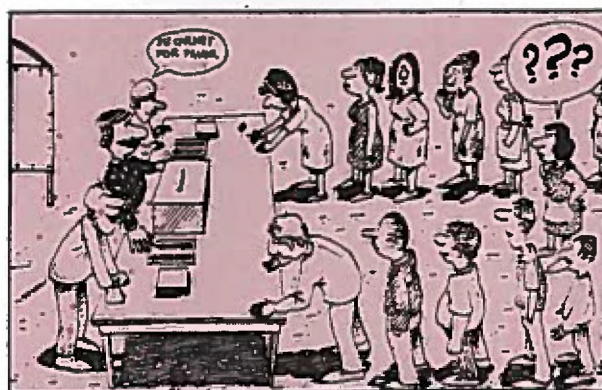
Men – var segern vad den såg ut att vara? Blir det en
regering med bakbundna händer? Vi synar situationen i
detta nummer.

Mitt i julfriden fylldes våra TV-rutor av våldsamma
scener från Rumänien. Folket hade rest sig. Äntligen!
Folket i bild en hel jul ... Alla drog en lättnadens suck
när en hatad diktator slutligen ställdes mot väggen.

En annan urladdning på annat håll i världen fick
mindre täckning. Bara lagom, och i amerikansk för-
packning. Panama, ett litet land, långt borta, våldtogs av
den stora grannen i norr. Det framställdes även i svenska
media närmast som en välgärning. Naturligtvis blev vi
manipulerade.

Människors känsla av meningslöshet blir leda, van-
makt blir vantrivsel. I marknadssamhället skall detta
betraktas som en tillgång att exploatera. Till charlataner
och psykiatrer sällar sig narkotikahajarna och problema-
tiken växer lavinartat. Politikerna har ett starkt tryck på
sig att göra något åt saken. Eftersom narkotikaområdet är
svårast i USA, kan man vänta sig att de rationella grep-
pen skall komma därifrån. Hur är det med detta?

En artikel i detta nummer avslöjar mönstret.

Ur valinstruktionshäfte

INNEHÅLL:

- 3 Demokratins dubbla ansikte
- 6 Valresultatet
- 8 Juntans tid inget mirakel
- 11 Dagbok nov-jan
- 12 Mapucheteater
- 16 MIR – en presentation
- 18 Krig mot knark eller ...
- 21 Panama – varför invaderar USA?
- 24 Recension: Chile på väg mot demokrati ...
- 27 Index Chilebulletinen 1989

DEMOKRATINS DUBBLA ANSIKTE

Visst rådde det segeryra på kvällen och natten den 14 december. Visst blev det massiv uppslutning till den officiella segerfesten dagen därpå. Visst var det en underbar, hisnande känsla att en epok är slut och en annan, ljusare, tar vid. Men det var också många som satte champagnen i vrångstrupen eller inte kom sig för att ens plocka fram den sedan länge nedkylda champagneflaskan.

Vallagarna hade slagit hårt. Flera av de oppositionskandidater som ansetts vara säkra senatorer, främst Ricardo Lagos och Luis Maira, lyckades inte komma upp i nödvändigt antal röster – dvs dubbelt så många röster – jämfört med sina högerrivaler. I båda fallen samlades vänsterröster för att i praktiken välja in UDI-ledare från yttersta högern. Jämförelserna med oktober förra året var oundvikliga och skillnaderna tydliga. ►

Foto: Christer Hamp

Patricio Aylwin

► Resultaten sämre än väntat

Regimen har haft många år på sig att se till att makten inte går den ur händerna om de demokratiska krafterna skulle segra. Det senaste året har inte bara inneburit ett intensivt förberedelse- och studiearbete från oppositionens sida. Militär och ekonomiska makthavare har ägnat sig åt att i detalj reglera en eventuell maktövergång till egen fördel.

Oppositionen visste naturligtvis när valkampanjen inleddes på vilka villkor den gav sig in i spelet. Det var ingen nyhet att regimen skulle komma att utnämna ett antal senatorer (som alltså inte är demokratiskt valda). Den visste att vallagarna kunde slå orättvist och till högerens fördel. Förväntningarna var ändå större än de reella resultaten.

Högermajoritet

Förlusten av Lagos och Maira i senaten, i kombination med de utnämnda högersenatorerna, kom att ge högern majoritet i senaten. I kongressen blev utdelningen bättre, med en majoritet kristdemokrater, följt av socialister och PPD.

Kommunistpartiet, som räknade med att få in uppåt ett tiotal parlamentsledamöter, blev helt utan parlamentarisk representation.

Valresultaten har stötts och blötts utifrån olika aspekter. Alla är ense om att vallagarna i praktiken kom att slå hårdare än man räknat med. Högern inom Renovacion Nacional och UDI har inte dolt sin förtjusning över den starka representation deras röstsiffror kommer att medge. Oppositionen har inte tillräcklig majoritet i kongressen för att riva upp de fortfarande djupt odemokratiska delarna av författningen. Det kommer att krävas förhandlingar med högern på varje enskild punkt. Högern har blivit en viktigare förhandlingspart än dess representanter vågat hoppas på. Aylwins röstmarginal kunde också ha varit bredare.

Självkritisk vänster

Men utöver dessa misräkningar måste i synnerhet vänsterkrafterna självkritiskt se över resultaten. Välljarkåren har under dessa 16 år av diktatur rört sig i riktning mot mitten på den politiska skalan. Procentmässigt rör det sig idag om ca 23%, jämfört med de 36% som stödde Allende och UP-regeringen i valet 1973. Det går idag att tala om en demokratisk majoritet i Chile. Däremot har de historiska tredjedelarna höger/center/vänster suddats ut och centerblocket har blivit större.

Inom vänstern är man medveten om att de omvälvande förändringarna i Sovjet och Östeuropa också har återverkningar i Chile. Andra pekar också självkritiskt på att vänstern måste anpassa sitt språk och sin stil till de nya tider som råder och helt enkelt tänka igenom vilket socialistiskt samhällsprojekt man idag har att visa upp och kämpa för.

En i Argentina utkommen intervju med socialistleddaren Carlos Altamirano ligger för närvarande på andra plats på

bestsellerlistan. Den handlar i stora delar om de omprövningar inom vänstern som sker både vad gäller UP-tiden och framtidens socialism.

Socialistpartiet stärks

Den stora nyheten inom vänstern idag är sammanslagningen av de båda största fraktionerna inom Socialistpartiet, ledda av Jorge Arrate respektive Clodomiro Almeyda. Det ger Socialistpartiet en ny kvantitativ tyngd, inte minst i parlamentet. Samtidigt har denna process medfört att det idag reses frågetecken kring de två »instrumentella» partierna, PPD och PAIS. Såväl socialister som Kristna vänstern och Radikalpartiet inom PAIS har förklarat att de inte är beredda att fortsätta efter valet. Kvar blir Kommunistpartiet och MIR som för närvarande diskuterar PAIS' framtid som parti.

Lagos i regeringen

Men om utdelningen i parlamentet inte blev vad vänstern räknat med så har sammansättningen på ministerposterna varit mer tillfredsställande. Högern reagerade kraftigt och omedelbart på tillsättningen av Ricardo Lagos som utbildningsminister (»en ateist kan tillåtas påverka skolungdomens moral»). Det talades om partikvotering överhuvudtaget och högern har svårt att smälta närvaron av socialistiska ministrar.

Utnämningen av statssekreterare till de olika departementen blev för den nyvalde presidenten en svårare nöt att knäcka. Till alla viktiga poster finns det många kapabla kandidater som aspirerar på en plats i regeringen. Här höjde inte minst kvinnorna sin röst och krävde representation för kvinnor, icke partibundna samt regionala krafter. Det gav utdelning. Som statssekreterare kommer det nu att finnas tre kvinnor.

Kallduschar

Aylwin och hans närmaste har inte bara haft huvudvärk när det gäller att hitta lämpliga namn till de poster som ska fyllas. Det förberedande arbetet på olika verksamhetsområden är redan igång, vilket efter ett slitsamt och intensivt arbetsår innebär att många inte kan ta ut någon semester nu under sommarmånaderna. På alltför många punkter har den kommande regeringen också fått ta emot oväntade kallduschar.

Å ena sidan visar den avgående diktaturen upp ett samarbetsvilligt och fredligt ansikte när det gäller att överlämna makten i mars. Å andra sidan agerar den in i det sista på ett skamligt och fullkomligt oacceptabelt sätt. Ett stort antal lagar klubbas igenom i sista stund. Det gäller inte minst privatisering av banker och statliga företag, inskränkning av den kommande regeringens befogenheter och överförande av egendom till militären.

Beslut på löpande band

Några exempel: utförsäljning av radiostationer och en halvstatlig nyhetsbyrå till

underpris, privatisering av landets största vattenkraftanläggning, utnämning av privata delägare i det statliga kopparbolaget, förbud att i parlamentet behandla militärregimens ekonomiska brott. Inom flera ministerier betalas svindlande summor ut som avgångsvederlag till tjänstemän som kommer att få gå. Juntans utrikesminister har mage att protestera vilt mot att karriärdiplomater inte kommer att få fortsätta på ambassaderna runt om i världen (samtidigt som alla UP-diplomater ställdes på gatan med omedelbar verkan 1973). Ministrar och statssekreterare kommer inte att få utse ens sina sekreterare och närmaste medarbetare genom en lag som garanterar att tjänstemän får sitta kvar på sina poster.

En stor del av statsbudgeten är vid maktövertagandet i mars redan »tecknad». Någon budget för själva maktövertagandet har inte avsatts. Regeringens samtliga bilar har i ett handgrepp överlämnats till armén, liksom Pinochets 6-våningsbunker uppe i Lo Curro (som ska bli en militärklubb). Pinochet själv har tagit med sig en anseelig mängd rådgivare till sitt nya jobb som överbefälhavare, 500 meter från Monedapalatset. Militären vill inte acceptera en civil statssekreterare på försvarsministeriet. Domaren René García Villagas, som undersöker en rad grava brott mot mänskliga rättigheter, har just avskedats från domarkåren.

Listan kan som synes göras lång och fyllas på för var dag som går.

Fångfrågan central

Det är uppenbart att övergången till demokrati inte blir någon enkel och smärtfri process. Den centrala frågan att föra ut sanningen om och skapa rättvisa när det gäller brotten mot de mänskliga rättigheterna är en ytterst känslig fråga, där det krävs fasthet och förhandlingsförmåga från regeringens sida. Aylwin har i flera sammanhang offentligt betonat vikten av att sanningen kommer fram för att Chile som samhälle ska kunna försonas och leva vidare. Häromdagen sammanträffade han med kommittén för anhöriga till de »försvunna».

Den känsligaste av alla dessa frågor gäller frigivningen av de politiska fångarna. Ett 30-tal av de 430 politiska fångarna kan ges amnesti i samband med maktövertagandet. Ytterligare något hundratal kan säkras civila rättegångar och relativt snabbt nå friheten. Det är meningen att samtliga ska beviljas villkorlig frigivning och därefter rättegång.

Ett antal fångar som dömts till livstids fängelse, bl a för mord på polismän och civila, kan dock inte räknas med någon snabb frigivning. Varken de juridiska eller politiska förutsättningarna är tillräckliga. Av den anledningen flydde 43 politiska fångar under uppseendeväckande former från stadsfängelset i Santiago häromdagen. Många av dessa var inblandade i attentatet mot Pinochet och vapenarsena-

lerna i norra Chile. De visste att de inte kan bli fria på kort sikt och hade under ett helt års tid arbetat med att gräva en tunnel under fängelset.

Folklig förankring

Men trots alla hinder och blindskär så är inte allting svårt och dystert. Den demokratiska regeringen räknar med att kunna lösa upp de många knutar som Pinochetregimen knutit för att försvåra demokratiseringsprocessen.

Från och med den 11 mars har Chile en demokratiskt vald president och en regering där flera ministrar upplevt repression, varit i exil och har en klart folklig förankring.

De nyutnämnda finans-, ekonomi- respektive arbetsministrarna har redan i olika omgångar träffat ledarna för den fackliga centralen CUT för att diskutera arbetarrörelsens krav. Blivande justitieministern med statssekreterare har sammanträderna med de olika anhängarkommittéerna till offren för brotten mot de mänskliga rättigheterna. Nya underkommissioner kring frågor som miljövärd, kvinnor och regionalisering föreslås bildas i kongressen. Den kommande regeringen har dagligen tillträde till TV-rutan och kommunicerar redan med det chilenska folket kring planer och konkreta åtgärder för att demokratisera samhället.

Få vill träffa Pinochet

På ett mer subjektivt plan kan man känna hur attityder och spelregler håller på att förändras. Tidigare marginaliserade och nedtystade tjänstemän möts idag med respekt och artighet. På inrikesflygen finns sedan en månad tillbaka också den kristdemokratiska tidningen *La Epoca* tillgänglig. Festligheterna i samband med maktöverlämnandet den 11 mars kommer förmodligen att bli ett svidande nederlag för Pinochet, som få inbjudna statsöverhuvuden vill hälsa på vid den planerade officiella ceremonin. Man kan känna att de miljoner chilensare som förtryckts av diktaturen håller på att återfå sin värdighet, även om rädslan är ett svärtyglat fenomen.

Rädslan broms

Inte minst Demokratin med stort D har återupprättats som ett genuint och grundläggande värde att värna om. Rädslan för att historien ska upprepas, vapenskramlet i bakgrunden osv, utgör en naturlig, ibland kanske överdriven, broms när det gäller förändringstakten. Många tenderar att inta en mer konservativ och försiktig hållning än nödvändigheten faktiskt kräver. Men trots allt är demokratin och friheten på väg tillbaka till Chile. Värde av detta vet alla som upplevt diktatur, förtryck och ofrihet under dessa år. Det är trots allt det väsentliga idag.

Santiago, 31 januari 1990

MARIA ERIKSDOTTER

Vid Biblioteca Nacional, Alameda, Santiago, valnatten.
Foto: Christer Hamp

Patricio Aylwin kommer att regera med Pinochets administration och under Pinochets lagar och han kommer att vara beroende av högern för att kunna ändra på lagarna. Det framstår klart efter valresultaten den 14 december.

Val- resultaten

Aylwin får ärva praktiskt taget alla tjänstemän inom ministerier och förvaltningar av Pinochet. Enligt lagen om presidents »exklusiva förtroende» har Aylwin rätt att utnämna endast en liten bråkdel av personalen inom de olika ministerierna. På inrikesdepartementet, till exempel, arbetar omkring 1 500 tjänstemän, och Aylwin kommer att få utse endast ett tiotal.

Utanför demokratisk kontroll

Den grundlag som militären drev igenom 1980 reformerades visserligen delvis vid en folkomröstning i juli 1989, men den är fortfarande odemokratisk. Det nya parlamentet, liksom presidenten, kommer att ha begränsade befogenheter. Genom olika lagar kommer militären att stå utanför de folkvaldas kontroll.

Pinochet kommer att vara arméns högste befäl och han kommer att sitta både i senaten och i det Nationella Säkerhetsrådet.

Nio av senatens 47 ledamöter är inte valda, utan utses av den nuvarande regimen. Det Nationella Säkerhetsrådet, Konstitutionsdomstolen och Centralbanken har befogenheter som står utanför demokratisk kontroll, och deras medlemmar är tillsatta av diktaturen.

Måste ha stöd från högern

För att med demokratiska medel ändra på detta, kommer Aylwin att behöva stöd från högern. Varje lagändring kräver majoritet i kamrarna. Parlamentet består av två kamrar: representanthuset med 120 ledamöter och senaten med 47. I valen fick oppositionen 72 mandat i representanthuset och 22 i senaten. Motsvarande siffror för högern var 48 respektive 16 (exklusive de 9 som diktaturen utser). Aylwin har alltså inte ens enkel majoritet i senaten. För att ändra i grundlagen krävs 2/3 majoritet, det vill säga 80 röster i representanthuset och 32 i senaten.

Märklig mandatfördelning

Några av de lagar som oppositionen vill ändra på har redan nämnts. En annan gäller vallagarna. Vid parlamentsvalen utsågs två ledamöter från varje valkrets. Det ena mandatet gick till oppositionen och det andra till högern, om inte någon av listorna fick mer än 66,6 procent av rösterna. I så fall gick de båda mandaten

till de två främsta på denna lista. På så sätt fick högern nio mandat i senaten i valkretsar där oppositionens andreman hade fått fler röster än högers kandidaten – i en del fall nästan dubbelt så många.

Genom detta märkliga förfarande hamnade flera framstående politiker utanför parlamentet, bland andra Juan Hamilton (PDC), Ricardo Lagos (PPD), Luis Maira (IC) och Fanny Pollarrolo (PC). Med en normal fördelning av mandaten hade oppositionen fått 29 i senaten och högern 9 (exklusive de 9 som inte väljs).

Ingen får ställas till svars

En av de viktigaste frågorna för regeringen rör de mänskliga rättigheterna. På vilket sätt kommer de ansvariga för brotten mot de mänskliga rättigheterna att ställas till svars, och hur kommer de att dömas?

Regimen har nyligen antagit en lag om att ingen militär eller civil tjänsteman får ställas till svars för handlingar och beslut i regimen tjänst, från den 11 september 1973 till den nya regeringens tillträde

den 11 mars 1990. Oppositionen vände sig till Konstitutionsdomstolen för att få detta beslut omprövat, men domstolen slog fast att det inte strider mot grundlagen och att det således ska gälla.

Den blivande justitieministern säger att man kommer att tillämpa grundlagen från 1980 och de internationella avtal som Chile undertecknat. Först tänker man skynda på de processer som redan påbörjats. Enligt uppgifter från La Vicaría finns det 822 fall som domstolarna har under behandling, från 1983 till dags dato. De flesta gäller olagliga arresteringar, tortyr och fysiska skador.

Aven fallen med de försvunna kan tas upp i domstol, menar ministern, och påpekar att Pinochet inför FN talat om ett »inre krig» mot Unidad Popular mellan 1973 och 1978. Enligt Genèvekonventionen, internationella lagar och militärens heder skulle dessa fall kunna behandlas. Dessutom kan man inte utfärda amnesti för brott där offren är försvunna. La Vicaría har utförliga uppgifter om 683 fall, men det har allmänt talats om 2500.

DE NYA MINISTRARNA I PATRICIO AYLWINS REGERING

Av ministrarna, 20 stycken, är 9 kristdemokrater, 6 socialister, 2 radikaler, 1 socialdemokrat, 1 liberal samt 1 oberoende mycket närstående det kristdemokratiska partiet.

Inrikes	Enrique Krauss	PDC
Utrikes	Enrique Silva Cimma	PR
Ekonomi	Carlos Ominami Pascual	PS
Finans	Alejandro Foxley	PDC
Utbildning	Ricardo Lagos	PS
Justitie	Francisco Cumplido	PDC
Försvar	Patricio Rojas	PDC
Offentliga arbeten	Carlos Hurtado	PAC
Jordbruk	Juan Agustín Figueroa	PR
Naturtillgångar	Luis Alvarado Constela	PS
Arbetsmarknad	Rene Cortazar	PDC
Hälsövård	Jorge Jimenez	PDC
Gruv	Juan Hamilton	PDC
Bostad	Alberto Etcheberry	oberoende
Transport	German Correa	PS
Information	Enrique Correa Rios	PS
Samordning	Eduardo Boeninger	PDC
Planering (Odeplan)	Sergio Molina	PDC
Statsföretag (Corfo)	Rene Abeliuk	PSD
Energi	Jaime Toha Gonzalez	PS

III: Convergencia

Här skulle det alltså inte hjälpa militären ens med den amnestilag som man nyligen utfärdat.

Inom oppositionen talar man om att domarna för brott mot de mänskliga rättigheterna ska vara individuella, och inte riktade mot militär och polis som helhet. Men armén intar en oresonlig ståndpunkt.

Pinochet har lovat att vidta åtgärder om en enda av hans män ställs inför rätta. Denna uppfattning delas inte av alla inom militären. De övriga vapenslagen och polisen har uttalat sig mindre kategoriskt om kommande uredningar och domar. Vad oppositionen hoppas på är att sexton års enhet inom de väpnade styrkorna nu ska vara på väg att upplösas.

JOHAN SOLANDER

PRESIDENTVALET:

Patricio Aylwin	3.842.887	53,8 %
Hernan Büchi	2.046.580	28,7 %
F. J. Errazuriz	1.074.210	15,0 %
Ogiltiga röster	103.374	1,4 %
Blankröster	75.069	1,1 %
Totalt:	7.142.080	

PARLAMENTSVALET:

Parti		Representanthuset	Senaten	Koalition
PDC	Democracia Cristiana - Kristdemokraterna	39	13	CONCERTACION POR LA DEMOCRACIA
PPD	Partido por la Democracia - Partiet för Demokrati	16	4	
PR	Partido Radical - Radikalpartiet	5	2	
PSD	Partido Social Demócrata - Socialdemokraterna	1	1	
PH	Partido Humanista - Humanistiska partiet	1	—	
PAC	Partido Alianza de Centro - Partiet centeralliansen	1	—	PAIS-PRSD
IC	Izquierda Cristiana Kristna vänstern	2	—	
PS	Partido Socialista (Almeyda) - Socialistpartiet	7	1	
PRSD	Partido Radical Socialista Democrático - Socialistiska Demokratiska Radikalpartiet	—	1	
MIR	Movimiento de Izquierda Revolucionaria - Revolutionära vänsterrörelsen	—	—	
PC	Partido Comunista - Kommunistpartiet	—	—	
Totalt för oppositionen		72	22	
RN	Renovacion Nacional - Nationella förnyelsepartiet	30	5	PACTO DEMOCRACIA Y PROGRESO
UDI	Union Democratico Independiente - Oberoende demokratiska unionen	11	2	
Ober	Oberoende högerkandidater	7	9	
Totalt		48	16	
Utnämnda av Pinochet-regimen		—	9	
		120	47	

Till det nya parlamentet valdes nio kvinnor: två till senaten (PDC och PPD), samt sju till representanthuset (1 PDC, 2 PPD, 1 PH, 2 RN och en oberoende höger).

Källor: Hoy Nr 648, Analisis Nr 314

Juntans tid inget mirakel!

Det är oroande att opinionsbildare i Sverige så gärna vill tro att en nyanserad bild av Chile idag är den att en avskyvärd diktatur har givit chilensarna materiellt välstånd och att det största bekymret för den demokratiskt valda regeringen blir att ta itu med den så kallade »sociala skulden».

På så sätt har t ex Bo Södersten kommenterat samhällsutvecklingen i Chile under Pinochets regim, nu senast i DN i två artiklar den 29 och 30 januari. Även om Söderstens beskrivning nyanserar bilden av läget i landet är den enligt min mening ofullständig och därför missvisande vad gäller framtidsutsikterna för den kommande demokratiska regering som ska efterträda Pinochet.

Södersten skriver med rätta kritiskt om populismen i den latinamerikanska politiken. Men varför tiger han om USAs roll i Latinamerika?

Taktiska intressen

USAs regeringar och krigsmakt har under lång tid sett Latinamerika som sin egen bakgård. I stor utsträckning har USAs utrikespolitik gentemot Latinamerika varit styrd av inskränkta och kortsiktiga ekonomiska och taktiska intressen.

Etablissemang i USA anser sig ha rätt att godkänna eller förkasta regeringar i Latinamerika. Det har inlagt sitt veto mot varje ansats till reform, som skulle kunna innebära fara för nordamerikanska intressen. Om politiska och diplomatiska påtryckningar inte räckt till har det nakna våldet brukats mot reformatörerna. USAs roll i kuppen mot Allende är välkänd i sammanhanget.

Förhållandet mellan Chiles militärer och USAs regeringar har inte varit oproblematiskt under årens lopp. Ändå föreligger det ett ömsesidigt beroende. USAs regeringar har vetat att krigsmakten i Chile varit en säker reformmotståndare. Krigsmakten i Chile har vetat att USAs regeringar inte velat ha någon social omvälvning i landet utan enbart en något sä när rumsren regering.

»Perestrojka» behövs även i USA

Sanningen är den att utan »glasnost» och »perestrojka» i USAs utrikespolitik är utrymmet för en demokratisk utveckling i Latinamerika lika litet som det varit i Östeuropa med ett stalinistiskt Sovjetunionen i bakgrunden.

Att genomföra politiska och sociala reformer i Latinamerika kräver inte bara stöd av majoriteten av väljarna utan också stor politisk skicklighet för att neutralisera krigsmakten och motverka USAs inblandning i det politiska spelet.

Jag vill inte på något sätt hävda att allt ont som pågår i Latinamerika är USAs fel. Det är ändå obestridligt att USA kommer att spela en viktig roll i händelseutvecklingen i Chile framöver.

Allende fick ta stötarna

Södersten hävdar att det är en seglivad myt av vänsterkaraktär att vinsten från koppargruvorna inte kommit Chile till godo. Men när nationaliseringen av gruvorna debatterades i Chile var alla partierna, även högern, överens om att koppargruvornas vinstmarginaler var helt orimliga i förhållande till det kapital och arbete som lagts ned.

Vad han däremot inte nämner är att kampen för en rättvis fördelning av kop-

pargruvornas överskott varit mycket hård och blodig och att förhandlingarna inte enbart förts mellan Chiles regeringar och gruvbolagen. USAs regeringar har direkt blandat sig i den chilenska politiken för att motverka varje steg mot en rättvisare vinstfördelning. Han nämner heller inte att nationaliseringen av de stora koppargruvorna med tiden har visat sig vara den mest lönsamma affär den chilenska staten någonsin gjort, eller att det var Allendes regering som tog smällen vid konfrontationen med de multinationella företagen och deras politiska stödtrupper, medan Pinochets regim skördat frukterna av nationaliseringen samtidigt som kopparriserna stigit.

Konsumtionen minskat, inte ökat

Södersten skriver med rätta att diktaturen har åstadkommit en framgångsrik omstrukturering av Chiles ekonomi till priset av en omfördelning av inkomsterna till den lägre medelklassens och de fattigas nackdel.

Diktaturen har skördat frukterna av nationaliseringen av kopparna.

Foto: Thomas Billhardt

Exporten har tredubblats sedan 1973. Inflationen ligger på cirka 20 procent vilket är relativt lågt för Latinamerika. Statens finanser är sanerade. Den administrativa statsapparaten fungerar effektivt och är mindre korrumperad jämfört med många andra latinamerikanska länder. Det är inga små framsteg om man t ex jämför med militärernas vanstyre i grannlandet Argentina.

Men något välstånd eller mirakulös tillväxt är det inte frågan om.

Konsumtionen per invånare ligger i december 1989 under den nivå den hade uppnått 1968. I genomsnitt konsumerar chilensarna 1989 mindre än vad de konsumerade 1968 räknat i fast penningvärde. Minskningen gäller främst konsumtion av hälsovård, utbildning, m m men också konsumtionen av livsmedel har minskat kraftigt för stora samhällsgrupper.

De relativa priserna på olika nyttigheter är helt annorlunda i slutet av 1980-talet än vad de var 1970.

För en medelklassfamilj i Chile är det lättare att skaffa färg-TV eller anställa hembiträde än att bekosta universitetsutbildning för sina barn eller att köpa en sjukförsäkring.

Gatuförsäljare och hembiträden

Det stämmer att arbetslösheten kraftigt har minskat de senaste fyra åren men enligt oberoende mätningar av akademiska institutioner utgör den ändå 14 procent.

Det kan vara intressant att veta att tjänstesektorn i dagens Chile svarar för ca 70 procent av den totala sysselsättningen. Men tjänstesektorn i Chile dominerar inte, som i Sverige, av lärare, dagisfröknar, datakonsulter, sjuksköterskor, m m. De som i Chile registreras som sysselsatta inom tjänstesektorn inkluderar allt från biskopar, generaler och bankdirektörer till ambulande grönsakshandlare och skoputsare.

Den överväldigande majoriteten i tjänstesektorn finns bland gatuförsäljarna och hembiträdena.

Investeringarna har gått ned

Trots att utlandsskulden har fördubblats mellan 1973 och 1989 i fast penningvärde, har den del av resurserna som använts för att utöka produktionskapaciteten (investeringskvoten) stannat vid ca 16 procent mot ca 20 procent för 1950- och 1960-talen. En stor del av de »investeringsar» som gjorts under 1987-89 är egentligen utförsäljningar till utländskt kapital av redan existerande anläggningar.

Diktaturanhängarna färre

Södersten redovisar mycket riktigt att oppositionen, till följd av vallagen, inte fått majoriteten i parlamentet trots att den fick 55 procent av rösterna. Dessutom har en stor del av vänstern blivit utan representation i parlamentet.

Att oppositionens kandidat, Patricio Aylwin, fick 55 procent av rösterna innebär dock inte att diktaturens anhängare

Av chiles befolkning lever cirka 5 miljoner i fattigdom.

Foto: Ulla Lemberg

fick övriga 45 procent. Detta är ett minst sagt märkligt sätt att räkna av den som hävdar att verkligheten är komplicerad och motsägelsefull!

Presidentkandidat Büchi retade gallfeber på Pinochets anhängare med sina fräcka försök att distansera sig från Pinochet och diktaturen. Han fick knappt 29 procent av rösterna.

En populistisk högerkandidat, som lovade allt mellan himmel och jord och som oförsäkamt drev en svekdebatt mot vänstern fick ca 15 procent av rösterna.

Inga klara löften

Valet gav inget dält resultat för oppositionen. Glöm inte att Patricio Aylwin, nu folkvald president, var en av de många mittenpolitiker som stödde militärkuppen 1973. Idag ångrar han detta och under hela 80-talet har han varit en av de främsta kritikerna av diktaturen. Aylwins valmanifest innehåller varken klara löften om att de brott som begåtts mot de mänskliga rättigheterna under diktaturen skall bestraffas eller några löften om att den ekonomiska politiken skall inriktas på att utrota den yttersta fattigdomen och genomföra en rättvisare fördelningspolitik. Ändå har alla vänsterpartier ställt sig bakom Aylwins kandidatur.

Många vänsterväljare uppfattade detta stöd till Aylwin som ett svek. Men är

det inte ett gott betyg åt vänstern att den inser att den viktigaste uppgiften under närmaste mandatperiod är att montera ned diktaturens maktstruktur?

I parlamentsvalet fick den extremhöger som alltid identifierat sig med Pinochet och diktaturen ca 12 procent av rösterna. Den vänster som stod bakom folkfronten och Allende 1970 – om historien kan rekonstrueras på det här viset – fick ca 30 procent av rösterna och inte 20 procent som Bo Södersten påstår.

Onyanserad bild

Södersten hävdar att militärdiktaturen lagt en ovanligt god grund för de demokratiska krafterna att bygga vidare på.

Han har rätt i att utgångsläget för den folkvalda regeringen i Chile är många gånger bättre än vad det var för den demokratiska regeringen i Argentina. Men återigen ger Södersten oss en onyanserad bild av verkligheten. Demokratin ärver inte ett konkursbo men kommer inte heller till ett dukat bord.

Bilden behöver kompletteras:

– Investeringsnivån måste ökas med minst 3-4 procent av BNP för att säkra en rimlig ekonomisk tillväxt. Landsvägar och järnvägar, hamnar, skolor, sjukhus, etc. måste rustas upp.

– Ett program för att på 10 år utrota den yttersta fattigdomen kostar ca 2 pro-

► cent av Chiles BNP och är absolut nödvändigt för att Chile ska kunna få en levande, stabil och fungerande demokrati.

– Enligt avtal om omfördelning av utlandsskulden skall Chile redan 1991 återuppta utbetalningen av räntor, amorteringar och tilläggsavgifter för ett belopp som motsvarar ca 6 procent av Chiles BNP.

Praktiskt taget alla intäkter från koppar-exporten måste användas för att återbetala utlandsskulden. Dessutom kommer alla som genom inköp av delar av utlandsskulden på andrahandsmarknaden skaffat sig tillgångar i Chile att 1992 ha rätt att hämta hem eventuella vinster. Risken för valutautflöde är mycket stor.

– Diktaturen har fastställt den statliga budgeten för 1990. Den nuvarande lagstiftningen hindrar den folkvalda regeringen att ändra något i denna budget. Först 1991 kan regeringen omdisponera statens resurser enligt egna planer.

– Inflationen var 1989 mer än 20 procent och tendensen är att den kommer att bli ca 35 procent under 1990 om inte regeringen stramar åt ekonomin. Det innebär att den folkvalda regeringen redan från början får stora bekymmer med att hantera den ekonomiska politiken.

– Pensionssystemet har blivit en stor belastning för statens finanser. Den del av befolkningen som för närvarande förvärvsarbetar och har goda inkomster har lockats till privata pensionsfonder. Den del av befolkningen som har hög ålder och låga inkomster måste staten ansvara för. Detta kommer att bli ett allt större problem under 1990-talet.

– Den chilenska modellen är oerhört konjunkturkänslig eftersom diktaturen släppt marknadskrafterna fria inom alla samhällsområden. En lågkonjunktur utlöser därför konkurser inte endast inom industrin, handeln, byggnadssektorn osv; den medför också permitteringar och konkurser inom barn tillsyn, utbildning, sjukvård, sophantering, mm.

– Kan för övrigt ett demokratiskt samhälle leva vidare om mördare, kidnappare, torterare och banditer förblir ostraffade?

Om staten inte skapar rättvisa finns det stor risk att enskilda medborgare eller organiserade grupper tar lagen i egna händer.

– För att kunna förverkliga demokratin måste Chile frigöra sig från arvet från Pinochet. Det är givetvis lättare sagt än gjort när samhällets mest antidemokratiska institution, krigsmakten själv, utser sig till att vara demokratins beskyddare. Hur kan man bli av med den ständaktige tyrannen utan att komma i konfrontation med armén?

Lagarna skräddarsydda

Pinochets vallag och grundlag är skräddarsydda för att legitimera diktaturen och garantera dess fortbestånd. Grundlagen förnekar principen att all makt utgår från folket och att landet ska styras i enlighet med demokratiskt stiftade lagar. Denna konstitution duger inte för att reglera det politiska och institutionella livet i en verklig demokrati. Men hur kan man ändra grundlagen utan majoritet i parlamentet?

I hela Latinamerika står demokratin inför en enorm utmaning. Chile är inget

undantag. Den kampen fordrar stort politiskt och ekonomiskt stöd från utlandet.

»Revolutionsromantik?»

Bo Södersten skriver: ...»Inför de starka förändringar som 80-talet medfört går det knappast längre att låta revolutionsromantiken dominera tänkandet.

Palmeersans enögdhet bör nu vara ett passerat stadium. Vi bör nu kunna grunda en ekonomisk och politisk analys av omvärlden på en rimlig grad av objektivitet.»

Det är för mig häpnadsväckande att Olof Palme, den man som omvärlden, med undantag av diktaturer och högerextremister, betraktade med beundran och respekt för hans förmåga att se nyanser i den internationella politiken och för hans förmåga att förena politiskt-socialt engagemang för de förtryckta med kunande och nytänkande, hemma i Sverige även efter sin död av sina belackare anklagas för »enögdhet» och »revolutionsromantik».

Demokratin i Chile och Latinamerika skulle må bättre med fler och inte färre »revolutionsromantiker» av Palmes mått i västvärlden.

Utan »revolutionsromantiker» som slår broar mellan fattiga och rika länder, mellan nord och syd, och som förenar engagemang med kunskap och nytänkande, åker vi alla med gaspedalen i botten mot en mänsklig och ekologisk katastrof!

JOSE GUEVARA

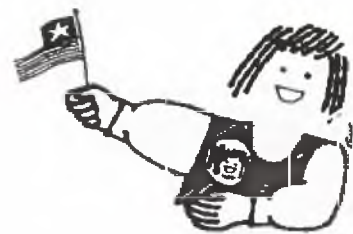
chilensk ekonom bosatt i Sverige

Cueca är en pardans. Vid en demonstration för de försvunna dansar en kvinna cueca ensam för att visa att hon har en anhörig som försvunnit.

Foto: Rasmus Sønderris

Chile: Dagbok: nov – jan

7 nov

Journalist på Analisis får sin bil uppbänd efter en artikel om familjen Pinochets tillgångar.

10 nov

Fyra maskerade polismän rånade ett apotek i Santiago.

24 nov

Attentat mot Juan Pablo Cárdenas bostad (chefredaktör för Analisis) utfört av extremhögern.

25 nov

Pinochets födelsedag. FPMR utför en serie attentat och mörkläggningar.

Samma dag dödades en 16-årig pojke av en bomb. I polisrapporten står att han själv höll på att placera ut denna men ögonvittnen säger att bomben kastades på honom från en förbipasserande bil.

9 dec

Ny ledning för den privatiserade Centralbanken tillträder. 2 av 5 poster tilldelas oppositionen.

9-11 dec

Valspurt. Hela helgen full av valmöten.

14 dec

Val i Chile. Patricio Aylwin vinner med 55,2 % över Hernan Buchi 29,4 % och Javier Errazuriz 15,4 %. Massiva glädjemanifestationer på gatorna hela natten.

21 dec

Aylwin och Pinochet träffades för 50 minuter långt samtal. Frågor som togs upp var bl a överlämnandet av makten. Aylwin vill inte att det ska vara ett direktövertagandet utan att Pinochet avgår den 11 mars och att han tillträder den 14:e mars. Dessutom klargjorde Aylwin att han inte ville ha Pinochet som överbefälhavare men att han kunde tänka sig honom som senator. Pinochet vidhöll bestämt att han inte tänker kompromissa om ÖB-posten.

Den blivande justitieministern Francisco Cumplido sa att HDs beslut borde ogiltigförklaras eftersom det inte följer det tillvägagångssätt som fastställts i konstitutionen.

29 dec

Socialistpartiet PS- Almeyda och PS- Arrate har gått ihop, med Clodomiro Almeyda som partiledare och Jorge Arrate som partisekreterare. Även den största MAPU-grupperingen ledd av Oscar Garretón, liksom en grupp från kristna vänstern (IC) ledd av Sergio Bitar har anslutit sig till Socialistpartiet. Största delen av IC, ledd av Luis Maira, väntas ansluta sig.

Foto: Christer Hamp

Vallokal i Liceo Darío Salas, Santiago

1 jan

Kommissionen för mänskliga rättigheter visar att det gångna året, det sista under diktaturen, inte varit särskilt lugnt. Bara mellan januari och september förekom 3.759 fall av förtryck och brott mot de mänskliga rättigheterna. 29 döda, 2.431 arresterade, 43 anmälda fall av tortyr och 532 av misshandel, 510 hotelser och 155 husundersökningar mm.

SAS köper 30 % av andelarna i LAN-Chile för 15 miljoner dollar och får därmed tillgång till LAN-Chiles flygrutter i Latinamerika.

10 jan

TV-kanal 7 säljs. Därmed är alla TV-kanaler i privat ägo.

11 jan

CNI upplöses och de anställda övergår till armén.

12 jan

Chiles högsta domstol tvingade domaren René García Villegas att avgå. García är en av de få domare som haft modet att undersöka anklagelserna mot militären om tortyr av politiska fångar. Trots påtryckningar om att överlämna målen till militärdomstolen envisades han med att driva dem så långt han kunde.

16 jan

Pinochet opponerar sig mot att president Aylwin ska ha kontroll över militären.

18 jan

Aylwin har utsett 24 av 26 vice-ministrar (3 kvinnor!)

19 jan

Aylwin kritiserade avgående regimen för att de in i det sista stiftar lagar som går emot folkets vilja.

21 jan

Organisationen för avskedade lärare håller möte och kräver bl a återanställning. I hela landet har sedan kuppen 25 000 lärare avskedats.

22 jan

CUTs ledare Manuel Bustos under-tecknade tillsammans med företagarorganisationen CPS ett program för hur man inom 90 dagar ska komma fram till en ekonomisk-social pakt.

En kvinnogrupp kastade ruttnande fiskhuvuden och skaldjur från andra våningen i rådhuset, Santiago, för att med detta markera ruttenheten i rättssystemet och visa stöd för domaren René García Villegas.

23 jan

Kommittén för nedrustning och kärnkraftsavveckling uppmärksammar att Pinochet försöker ändra gällande lag för att få majoritet i kommissionen för kärnkraft med 4 militärer och 3 civila, istället för nuvarande 6 civila och 1 militär. Chile har inte skrivit under något ickespridningsavtal.

30 jan

43 politiska fångar lyckades rymma från stadsfängelset i Santiago. Under ett helt år hade de arbetat med att gräva en 100 meter lång tunnel.

Utan jord är vi inte mapuches!

Nyss har några spanska kronans knektar tagit landet i besittning och kyrkan tagit infödingarna under sitt »beskydd». Allt är frid och fröjd och höljt i ära – då börjar någonstans ett hotfullt muller från trummor. Det växer och växer i styrka och plötsligt, vid ett vredgat bröl från ett horn rusar halvnakna krigare fram över scenen. Med fällida lansar drabbar de samman med inkräktarna som hugger

med sina blanka svärd bland de nakna kropparna. Men spanjorerna vore snart besegrade, om de inte strax fått förstärkning av en patrull musketörer. Inför eldvapnen hamnar de dödsföraktande mapuchekrigarna i underläge. Förödmjukelse, fångenskap och slaveri väntar dem. Men rätten viker aldrig för makten. Kampen går vidare tills rättvisan en dag triumferar...

**Mapuchefolkets månghundraåriga kamp
för sin existens och sin kultur inom det chilenska samhället
stod i rampluset på flera vis när Mapuche-teatern,
eller på spanska, »Taller de Desarrollo Cultural Mapuche»
besökte Sverige i december.**

Teatergruppen ville inte bara informera om och brännmärka övergreppen mot sitt folk. De bjöd också på en medryckande uppvisning av traditionell sång och dans till kultrun-rytmer och kolokolo-låt. Låt mig säga att framförandet stod på god professionell nivå. Utan andra rekvisita än färgstarka dräkter, instrument och

vapen gjorde dramatiken att man fattade ett långt historiskt sammanhang utan att förstå mapuchespråket eller spanskan.

I en paus vid föreställningen i Rinkeby Folkets Hus pratade vi med Nelly Allenao, en av de åtta i gruppen.

– Vi slöt fred med spanska kronan 1641. Det skrevs att allt land söder om

Bio-Bio-floden i södra Chile skulle tillhöra Mapuchefolket och vi tillerkändes politiskt oberoende. Felet var att det inte fanns taggtråd på den tiden, för när Chile 1810 fick sitt oberoende från spanska kronan, ansåg de sig inte bundna av några avtal som vi haft med denna utan invaderade oupphörigen vårt land. Slutligen

Foto: Ingvar Enghardt

efter mycket krigande fick vi på 1860-talet ett nytt avtal, där vi tillerkändes rätten till vår gemensamma jord – den som då fanns kvar – men ställdes under republikens lagar. Inte heller detta avtal respekterades. Invaderandet av vårt territorium fortsatte med militärens stöd. Särskilt har många tyskar tagit för sig av vår jord efter de två världskrigen.

Har Mapuches lidit under Pinochets 16 år av diktatur, som övriga chilenaar?

– Mer! Pinochet har till och med avskaffat oss såsom folk. I en lag av 1979 fränkande han oss rätten att kallas ursprungsbefolkning och rätten till vår gemensamt ägda jord. All jord skall skiftas upp och varje lott ha en individuell ägare. Avsikten är att bit för bit kunna röva ifrån oss jorden med lock eller pock. Har vi ingen jord är vi inte längre Mapuches. »Mapu» betyder jord och »ché» betyder människa. Vi har försvunnit som folk, vårt språk och vår kultur dör bort. Tänk dej, att i den provins där mapuches är i majoritet, Cautín, och där vi utgör 70 procent, så äger vi bara tio procent av jorden... I en stad, Lumaco i Malleco-provinsen, där 95 procent av befolkningen är mapuche, så har regimen tillsatt en italienare som borgmästare! En liten Mussolini!

– Vad väntar ni er av den demokratiska regering som skall tillträda i mars – en rättvisare behandling?

– »Demokratisk»? Puhhh! När Concertación förhandlade med regimen om grundlagen, så inte tänkte de på mapuchefolket. Nu har de tillsatt en »kommission för studium av infödingsfrågor». Ingen

Foto: Henrik Persson/Fjärde Världen

mapuche har inbjudits att delta. Ingen från ursprungsbefolkningarna. Inget oppositionsparti har krävt frihet för våra fängslade ledare Alfonso Reimán, Sabina Huenchunir, Federico Karilao och Hernán Millamán. De togs tillfånga den 12 oktober -89 vid en jordockupation. Inte ens från vänstern har man solidariserat sig...

– Avvisar ni ett samarbete med regeringen?

– Nej, men vi vill delta i politiken som ett folk, inte såsom individer. Vårt mål är autonomi, självstyre för Mapuchelandet. Falei!

– Falei!

Och Nelly skyndar tillbaka till dansen.

INGVAR ENGHARDT

Foto: Ingvar Enghardt

Bilder från Valparaiso

några minnesvärda dagar

— När man hållit på i årtal i Chilekommittén här i Sverige och kämpat för de politiska fångarna var det en sällsam och stark upplevelse att stå utanför fängelset i Valparaiso i december 1989.

Rosemarie Andersson har just kommit hem efter ett par månaders besök i Chile i samband med valet.

— Just detta var nog den starkaste upplevelsen.

Anhöriga i besökskön.

Fängelset i Valparaiso.

— Hela tiden i Valparaiso fanns fängelset närvarande. Man hörde högtalarna vid uppropet varje morgon. I de ruffiga, nergångna byggnaderna sitter mer än 30 politiska fångar.

— Jag fick däremot inte komma in i fängelset — för det krävs chilenskt ID-kort. Men det var lätt att få kontakt med de anhöriga i köerna under besöksdagarna. När besökarna kom ut hade de ofta med sig duvor och annat som fångarna tillverkat.

Den nya kongressbyggnaden växer just nu upp i Valparaiso i en kapploppning med tiden. 2 000 byggnadsarbetare jobbar

intensivt för att få byggnaden färdig till 11 mars. Hammarslagen hörs dygnet runt.

Parlamentet på dålig grund

Lokaliseringen till Valparaiso har diskuterats livligt och debatten pågår ännu.

På tomten där parlamentet byggs var det förut ett barnsjukhus men det skadades svårt vid den senaste jordbävningen. Det sades då att det var de dåliga markförhållandena som gjorde att man inte ansåg sig kunna restaurera sjukhuset. På denna grund byggs idag det nya parlamentet!

Appellmöte utanför fängelset.

Anhöriga tågar ner mot staden »En jul utan politiska fångar»

Parlamentsbygget i Valparaiso.

Vi ser kön med arbetssökande.

— Så kom då äntligen valdagen. Det var inte utan att man märkte en viss nervositet. Skulle Aylwin få absolut majoritet av rösterna, eller skulle det bli en andra valomgång? Och hur skulle det gå för vänstern i parlamentsvalet?

Feststämning

— Det rädde söndagsstämning - lugnt och lagom soligt och varmt - denna första valdag på många år. Män och kvinnor röstade i olika lokaler, utanför kvinnornas röstlokaler stod männen i timmar och väntade med barnen på armen. En dag som denna blev hushållsbestyren eftersatta.

— Själv var jag med vid röstsammanräkningen i en skollokal där kvinnorna röstat. I varje klassrum fanns ett röstbord där mer än 300 kvinnor tidigare under dagen passerat. I själva valbåset fick man bara vara en minut för att kryssa för de tre röstsedlarna.

— Där kvinnorna röstat var det bara kvinnor som var valförrättare och rösträknare. Och det var god stämning runt bordet. Det var roligt att se hur man skojade friskt mellan de olika partierna och gav varandra skämtsamma gliringar. Trots att militär med k-pist stod både utanför och inne i lokalen var stämningen avspänd och man blev imponerad av kvinnornas samarbete vid röstsammanräkningen.

På ett ställe hade kvinnorna slagit vad om en gris om vem som skulle få flest röster, Aylwin eller »Fra-Fra». När man fick upp en röst för Aylwin och damen som räknade visade upp den log hon mot sin »motståndare» och ropade med glimten i ögat: »El chanchito», grisen.

— Strax före midnatt blev presidentvalet klart. Man började genast tuta i lurar och horn så det skallade mellan bergen i Valparaíso. Radion uppmanade folk att hålla sig hemma för att det inte skulle bli bråk. De yngre gick ut och firade nästa dag, men många av de äldre stannade hemma, besvikna på valresultatet till parlament.

Röstsammanräkning

REVOLUTIONÄRA

Chilebulletinen har förut bland chilenska partier presenterat IC, PC, PS och FPMR. Nu är turen kommen till MIR (Movimiento de Izquierda Revolucionaria). MIR stod under Allende-tiden utanför UP och kritiserade regeringen från vänster. Sedan generalsekreteraren Miguel Enriquez stupade 1974 ledde partiet av Pascal Allende. Efterhand uppkom tre fraktioner. Vi har nått två av dessa som här presenterar sin position.

Ur MIRs Folkets Demokratiska Program från april 1989 hämtar vi följande:

För demokratin:

- Avskaffande av diktaturens grundlag av 1980.
- Val av en Konstituerande församling med deltagande av alla politiska krafter, utan undantag.
- Omorganisering från grunden av krigsmakten. Doktrinen om »den nationella säkerheten» måste bort från utbildningen. Inrättande av en frivillig militärtjänstgöring.
- Den dömande makten måste omstruktureras. Alla domare i HD måste omedelbart avgå eftersom de deltagit i förbrytelserna mot de mänskliga rättigheterna.

För brödet:

- En minimilön på 40 000 pesos fastställes för alla arbetare aktiva såväl som passiva (pension).
- Gratis hälsovård och skola.
- Statliga krediter åt bönder och hantverkare. UF-kursen (inflationsskyddad börs för hus och kapitalvaror) avskaffas.
- En nationell beredskapsplan för husbyggnad och stadsplanering av folkliga bostadskvarter upprättas.
- Banker, utlandshandel och försäkrings- och pensionskassor förstatligas (de drivs nu av storföretagen).

För Rättvisan:

- De politiska fångarna måste omedelbart frigges.
- Torterare och mördare måste dömas och straffas, såväl de som utfört dåden som de som gett ordern.
- En undersökningskommission av oberoende personer upprättas för att klar-

lägga alla fall av försvinnanden, avrättningar utan rättegång och mord som falskeligen sagts ha skett i eldstrid.

- Upplösning av CNI och en fullständig utrensning inom poliskåren.

För friheten:

- Avskaffande av Plan Laboral (arbetslagstiftningen) och diktaturens nya arbetslagar. Utarbetande av en ny arbetslagstiftning under deltagande av de fackliga organisationerna.
- Stopp för militärens intrång på universiteten och full autonomi för dessa.
- Decentralisering av kommunerna. Allmänna val till borgmästare och kommunfullmäktige.
- Full press- och informationsfrihet.
- Avskaffande av lagen för yrkeskårer och stiftande av en ny lag med deltagande av de yrkesverksamma.

För nationell befrielse:

- Chile skall inte betala utlandsskulden och ensidigt skall vi bryta med Internationella Valutafonden.
- Avtalet om militärt samarbete med yankee-imperialismen sägs upp: Stopp för Operation Unitas, traktaten om ömsesidigt interamerikanskt bistånd (TIAR) sägs upp; slut med utbildning av chilenska militärer vid amerikanska baser i Panamá; avmilitarisering av Påskön.
- Omedelbar brytning med den rasistiska regimen i Sydafrika.
- Chiles införlivande i de icke allierade staternas organisation och i Con-tadoragruppen.

I en kommentar efter valet i Chile till programmet ovan skriver MIRs representation i Sverige följande i sammandrag:

System för utsugning

Den militära ockupationen av alla delar av det civila livet i Chile börjar nu att avta och ersättas av en ny regim: den inskränkta demokratin. Det är detta som kallas »övergång till demokrati» inom diktaturens grundlag, övervakad av krigsmakten och under ledning av USAs ambassad.

Under dessa 16 år har Pinochet-diktaturen etablerat ett system för utsugning av folket, avpassat för det transnationella kapitalets intressen och för att tjäna den inhemska oligarkin och imperialismen.

Civil fasad

I detta sammanhang betyder valet av president och en del av kongressen enbart en manöver för att ge en civil fasad åt ett dominanssystem som upprättats med vapnens hjälp.

Den valde Presidenten Aylwin, som stöddes av den förenade vänstern, presenterar sig inför folket såsom en demokrat som vill samarbete och som kan leda övergångsprocessen på ett ordnat sätt. Inför storföretagarna, imperialisterna och krigsmakten säger man sig bara vilja rätta till de fel och brister som vidlåter diktaturens modell och vara den enda kraft som kan garantera systemets fortbestånd utan att rubba dess grundpelare.

Varken kristdemokraterna eller de socialdemokratiska och högerkrafter som samsas i Samordningen har något att erbjuda folket. Bara ytliga förändringar som skall göra utsugningen mer smaklig och leda bort intresset från den revolutionära kampen.

Försvavar folkets omutliga krav

MIR avvisar att ta del i institutionali-

VÄNSTERRÖRELSEN

seringen av ett tillstånd av »nationell säkerhet» gömt bakom en fasad av »övergång till demokrati...»

Inför »övergångsperioden» som representeras av de dominerande klasserna, driver MIR den »Folkliga omedgörlighetens politik»; det vill säga försvar av folkets absoluta krav på demokrati och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter...

Vi revolutionärer menar, att endast med ett folkligt, demokratiskt och oberoende program som stöds av massorna kan folket utveckla tillräcklig styrka för att stötta den »nationella säkerhetens» stat och upprätta en folklig och revolutionär regering.

... Folkets mobilisering fortsätter och fördjupas oberoende av den »övergång till demokratin» som diktaturen påbörjat. Vi manar den internationella solidariteten att stödja kraven på frihet för alla de politiska fångarna, dom och straff för militärdiktaturens alla kriminella element. Folkets kamp går vidare!

MIR—Dirección Colectiva

Chiles nya ansikten

Vi går in i ett decenium av stora historiska utmaningar. En militärdiktatur byts ut mot en borgerlig ekonomisk-politisk diktatur med parlamentarisk demokrati. Det som hänt i Chile är inget nederlag för militären eller storkapitalet. Det betyder inte att en klass byts ut, bara att metoderna ändrats och att ansiktena är nya.

Oppositionens seger är ändå ett nederlag för pinochet-modellen, uttryckt i Búchis program. Segern, med stöd av 57 procent av väljare från många politiska grupper, gynnar främst kristdemokraterna.

PAIS folkligt projekt

MIR deltar aktivt i denna process därför att vi ser en möjlighet att åsamka diktaturen ett politiskt nederlag. Vi vill bygga ett oberoende alternativ som tillåter oss att »gemensamt slå men gå fram på olika vägar». Vi vill utveckla PAIS

till ett folkligt nationellt projekt, som kan ge de folkliga massorna en möjlighet att återerövra ett politiskt utrymme och sina rättigheter. Vi vill bygga upp en egen styrka som garanterar kampen för en demokrati utan övervakning.

Vänstern måste förändras

I valet lyckades vänstern inte erbjuda ett konkret politiskt alternativ: De flesta inom PAIS vacklade eller beslöt att stödja den borgerliga oppositionen; vänstern i PAIS fick alltså ett lägre röstetal än någonsin och långt mindre än vad man beräknat. Folkets massa röstade inte på denna vänster, som aldrig lett dem till någon reell seger gentemot diktaturen. Den politiska kluvenheten hos dessa grupper, avsaknaden av ett program, motsägelsen i »villkorslöst stöd» för Aylwin och propaganda för »folkligt uppror», misslyckandet med »folkrigs-politiken» och olösta konflikter inom vänsterpartierna ingav inget förtroende. De här problemen måste nu analyseras grundligt och medföra förändring i politiken och skapandet av ett politiskt projekt som kan leda till framgång och till makten.

Skall det chilenska samhället nu ta itu med brotten mot de mänskliga rättigheterna som begåtts under dessa 16 år och därmed lägga en stabil grund för en demokrati byggd på sanning, rättvisa och principerna om de mänskliga rättigheterna?

MIR menar att det är helt nödvändigt att folket ser till att detta inte göms under ett täcke av hyckleri, glömska och strafffrihet.

Släpps fångarna?

En kommande demokratisk regering måste omedelbart och utan undantag släppa alla politiska fångar. De rättegångar och straff de underkastas måste ogiltigförklaras eller upphävas.

Folkets uppror mot tyranniet kan inte avskaffas, ej heller rätten att leva i sitt fädernesland. Vi får inte likt Concertación dela upp de politiska fångarna i våldsmän och samvetsömma. Sanningen om arresterade och försvunna kommer att bli ett av Aylwins känsligaste problem, eftersom han här måste trotsa diktaturens repressionsapparat och själva krigsmakten, som redan börjat tillämpa den famösa »amnestilagen» från 1978 på 70

fall av »arresterade och försvunna». Vad kommer nu demokraterna att göra åt detta?

Demokratisera domstolarna!

En demokrati kan inte fungera om man inte först gjort upp med historien; om vi inte vet vilka som gjort sig skyldiga till de brott som begåtts, vilka som uppmuntrat till, medverkat i brott och skyddat de kriminella. »Plikt» och lag om »slutstreck» kan ej tas som ursäkt. Den framtida regeringen måste till ett demokratiserat rättsväsende överlämna rapporterna om dessa brott sammanställda av en undersökningskommission utsedd av parlamentet. På villkor att denna arbetar i nära kontakt med de människorättsorganisationer som under dessa år stött Förenta Nationernas Mänskliga Rättighetskommission och med offren för repressionen eller dessas familjer.

Ny filosofi

Det blir ingen demokrati i Chile om inte krigsmakten demokratiseras. Doktrinen om »Nationell säkerhet» måste bort i teori och praktik, så att framtida regeringar ej kan hotas av militära interventioner. En ny filosofi, en ny inställning måste utarbetas av militärer och civila gemensamt så att det nationella försvaret garanteras och militären underställs den demokratiska civila makten.

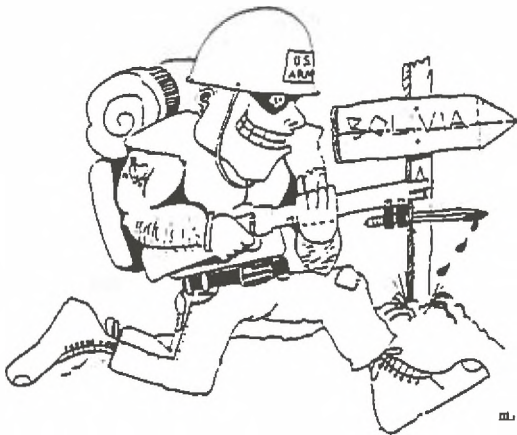
Minimum av säkerhet, men ...

Slutligen, hur gynnar då denna borgerliga demokratiseringsprocess proletariatet och folket? Den mest brutala och ständiga repressionen är slut. Folk kan njuta av ett minimum av säkerhet och det blir möjligt att påbörja en återerövring av förlorade positioner. Men vi skall inte lockas att tro på eller inge massorna illusioner om vad en borgerlig demokrati innebär eller bidra till att den kan dölja sin verkliga karaktär bakom en »revolutionär» mask eller ett progressivt språk.

MIR Sverige

KRIG MOT KNA

ILL. JENS OBERMAN

Det nya hundraårskriget har det kallats, det krig mot knarket som USA proklamerat. Ett märkligt krig där retoriken svallar högt men krigsinsatserna är märkligt halvhjärtade. Ett krig som USA inte kommer att vinna, kanske inte ens vill vinna.

I Bolivia för amerikanska »rådgivare» djungelkrig mot knarkfabriker och kokaodlingar, i Colombia pumpar USA in en ström av dollar för att stödja regeringens krig mot knarkkartellerna och i Panama invaderar »the Marines» för att avsätta en diktator anklagad för knarkhandel.

Rapporteringen i TV, radio och tidningar ger intryck av att USA menar allvar med det »krig mot knarket» som Ronald Reagan proklamerade och som George Bush för vidare. Men verkligheten är mer komplicerad.

En närmare studie av USAs »krig mot knarket» visar på en rad faktorer som sammantagna ger en bild av en synnerligen halvhjärtad insats.

Efterfrågan styr

Narkotikahandeln följer i allt väsentligt samma marknadsekonomiska lagar som annan affärsverksamhet. Det betyder att förutsättningen för knarkframställningen i Colombias, Perus och Bolivias djungler är att det finns en efterfrågan på knarket, att någon vill köpa det.

Här ligger den första motsägelsen i USAs strategi mot knarket. Mycket lite har gjorts för att minska den efterfrågan på narkotika inne i USA som är själva drivkraften bakom knarkhandeln.

Blygsamma anslag

Strax efter att kriget mot knarket 1986 blev en internationell fråga av första rangen för Reagan-regeringen presenterade president Reagan sitt förslag till budget för 1988. Den innebar att utgifterna för knarkbekämpning inne i USA minskade med nästan 1 miljard dollar!

Bland annat halverades de pengar som går till behandling av narkotikamissbrukare och anslagen till utbildning om narkotikans faror minskades från 500 miljoner dollar till 100 miljoner dollar.

Senare har kongressen ökat anslag som dessa en del, men helhetsbilden ändras inte. Jämfört med vad som satsas på krig

mot knarkframställning i fjärran länder är det ytterst blygsamma summor USA satsar för att minska knarkmissbrukets utbredning i de egna storstäderna.

Jordmån för missbruk

Samtidigt fortsatte den politik som gjort att, trots god ekonomisk tillväxt under snart 10 år, fattigdomen fortsatt att breda ut sig bland de sämst ställda i USA. Ungefär 30 miljoner människor beräknas idag leva i vad som kallas »yttersta misär», med allt vad det innebär av god jordmån för knarkmissbruk och narkotikahandel.

I utrikespolitiken får det nya »kriget mot knarket» stå tillbaka så fort det kommer i motsatsställning till det gamla vanliga »kriget mot kommunismen». När Bolivias regering 1986 inte levde upp till de krav på att bekämpa kokainhandeln som USA ställde, förlorade landet 9,5 miljoner dollar i bistånd. Året därpå förlorade landet ytterligare 8,6 miljoner dollar av samma orsak.

Länder som Pakistan och Turkiet har aldrig utsatts för den typen av tuffa ultimatum, trots att de i rapporter från USA-regeringens narkotikabyrå DEA utpekats som ytterst viktiga för heroinhandeln i världen. Förklaringen är självklart de båda ländernas militär-strategiska vikt för USA.

Hyckleri

När det gäller Afghanistan blir hyckleriet i antiknark-retoriken närmast övertydlig. Rader av underrättelserapporter pekar ut flera av gerillagrupperna i landet som djupt inblandade i odling och transport av opium. Ändå mottar dessa grupper mängder med vapen och annat stöd från USA. När Ronald Reagan tog emot en grupp afghanska »frihetskämpar» i Vita Huset i november 1987 togs narkotikafrågan inte ens upp till diskussion.

Också när knarkbekämpningen kom-

mer på kollisionskurs med kortsiktiga ekonomiska intressen blir det de gamla vanliga penningintressena som tar överhanden. En stor del av den latinamerikanska knarkmaffians vinster stannar i USA och hamnar förr eller senare i det amerikanska banksystemet. Exempelvis ökade Miamienheten av Federal Reserve Banks tillgodohavanden från 89 miljoner dollar 1971 till 5960 miljoner dollar 1985.

Det är helt uppenbart att större delen av ökningen ytterst härrör från knarkhandeln. Men inga undersökningar görs av det kapital som finns i USAs banksystem, trots att man den vägen skulle kunna spåra en betydande del av knarkmaffians vinster.

En förklaring till detta är naturligtvis ideologiska skygglappar. Den »fria före-

RK ELLER ...

tagsamheten» ska få sköta sig själv med ett minimum av statlig inblandning.

God affär

En annan förklaring är att narkotikahandeln nationalekonomiskt sett förmodligen är en god affär för USA. Endast en mindre del av kapitalinkomsterna från knarkhandeln i USA förs tillbaka till de länder varifrån narkotikan kommer. Det mesta stannar i USA. Samtidigt placeras mycket av det kapital, som knarkhandel i andra delar av världen genererar, i USA.

Eftersom det rör sig om illegal verksamhet finns givetvis ingen säker statistik, men mycket tyder alltså på att den internationella knarkhandeln genererar ett nettointflöde av kapital till USA. Därmed bidrar den till att hjälpa USAs regering att finansiera det stora underskottet i bytesbalansen som är ett av landets största ekonomiska problem.

Dräneras på pengar

Samtidigt fortsätter USA att driva en hård linje när det gäller tredje världens skuldkris. Därigenom fortsätter de fattiga länderna att vara nettoexportörer av kapital till industriländerna. De dräneras på pengar som skulle ha kunnat användas till att utveckla ländernas ekonomi och

därmed bekämpa den fattigdom som bara i Latinamerika driver en miljon bönder och fattiga lantarbetare att arbeta med kokaodling åt knarkmaffian.

Är då kriget mot knarket ett misslyckande? Inte nödvändigtvis, svaret beror på vad som är den verkliga orsaken till att det startades!

En opinionsundersökning gjord av New York Times och TV-bolaget CBS i mars 1988 visade att hela 48 procent av amerikanerna ansåg att knarkhandel var USAs viktigaste utrikespolitiska fråga. Som nummer två kom Centralamerika som 22 procent ansåg vara viktigast. ►

*Kokainfabrik i Bolivia
sätt i brand av poliser.*

Foto: Luis Barrios/UBVs bildarkiv

► På frågan om det var viktigast att stoppa centralamerikanska ledares inblandning i knarkhandel eller att stoppa kommunismen i området svarade 63 procent att det var viktigast att stoppa knarkhandeln.

Ingripanden legitimeras

Sedan denna undersökning gjordes har den fortsatta politiska demokratiseringen i Sovjet, omvälvningarna i övriga Östeuropa och den katastrofala ekonomiska situationen i alla Warsawapaktens länder gjort det än svårare för Washington att använda »hotet från Moskva» för att motivera politisk och militär inblandning i tredje världen.

Samtidigt vet George Bush och hans administration att nya sociala konflikter som »hotar USAs intressen» kommer att dyka upp i dessa länder. Det är fattigdomen och misären som orsakar revolter, inte konspirationer i Kreml.

Det är här, menar nu allt fler radikala kritiker i USA, som »kriget mot knarket» kommer in. Det ger moralisk legitimitet åt en direkt nordamerikansk inblandning, inklusive militär närvaro, i främst latinamerikanska länders politiska liv.

Nya motsättningar

Men den nya doktrinen leder också till nya motsättningar. USA riskerar att måla in sig själv i ett hörn med den nya säkerhetspolitiska doktrinen.

Bland annat riskerar det sätt anti-knarkkriget bedrivs på att driva delar av bondebefolkningen ifrån de regeringar USA vill stödja och skärpa de anti-amerikanska stämningarna.

Detta syns särskilt tydligt i Bolivia där kampen mot kokaodling mött stort motstånd från de kokaodlande bönderna, som i Bolivia är väl organiserade i fackföreningar anslutna till den fackliga lundsorganisationen COB. Men det gäller också i Peru där Sendero Luminosos inflytande växt i regioner där anti-knarkkriget drivs särskilt hårdhänt.

Dessutom kan framgång i kriget mot knarket försvåra USAs arbete för att hindra »nya Kuba och Nicaragua». Detta gäller främst i Colombia. I det så kallade Santa Fe-dokumentet II, som ger en bra bild av USA-administrationens syn på utvecklingen där, konstateras att »om det inte vidtas drastiska åtgärder i Colombia kommer problemen från El Salvador snart att upprepas i stor skala».

Knarkmaffian i Colombia är nämligen svurna fiender till de olika gerillagrupperna. Många av de dödsskvadroner som härjar i landet och dödar vänsterpolitiker och fackligt aktiva är knutna till kokainkartellerna. Att försvaga knarkmaffian kan alltså leda till att trycket mot den politiska vänstern minskar.

Idag är denna motsättning hanterbar för Washington. Men om gerillarörelserna enas och vinner terräng kan den bli akut för Washington.

Kommunistjakt

I ett sådant läge är det uppenbart att administrationen i Washington, oavsett

vad presidenten för tillfället räkar heta, kommer att vilja tona ner kriget mot knarkmaffian och slå mot vänstern och gerillan. Men USAs ledning riskerar då att falla offer för sin egen propaganda. Den får än svårare att förstå den inhemska opinionen att acceptera något sådant efter att så kraftfullt ha använt just kriget mot knarket som motiv för sitt militära och politiska engagemang utomlands.

Redan idag börjar kritiska röster höras om att regeringen i USA inte tar sina paroller om krig mot knarket tillräckligt på allvar utan fortsätter med den gamla vanliga kommunistjakten istället. »Administrationens tjänstemän vill inte tala om droger. De vill tala om vapen och kommunister och terrorister... Kommunisterna dödar inte våra barn, men det gör knark och knarksmugglare», klagade den demokratiska kongressmannen Charles B. Rangel i ett utskottsförhör.

Contras och CIA

Förmodligen är det för att komma ur den här motsättningen som administrationen i Washington i sin propaganda börjat klumpa ihop knarksmugglare med olika gerillarörelser. Man försöker göra »narco-guerrillas» till ett etablerat begrepp.

Finns då någon sanning i propagandan om ett samröre mellan gerillagrupper och knarkmaffian?

De sandinistiska ledarna i Nicaragua har hört till dem som av planterade »läckor» i Vita Huset pekats ut som inblandade i knarksmuggling. Men hittills har inte det minsta bevis, eller ens indikation, på att så skulle vara fallet kunnat visas upp.

Däremot pekar mycket på att kontakter finns mellan CIA, contras och knarkhandeln. Exilkubanen Ramon Milian Rodriguez, kamrer i Miami, har erkänt att han tvättat 11 miljarder knarkdollar vita åt en av kokainkartellerna i Colombia och att stora summor av dessa miljarder slussats till contras genom CIAs försorg, för att bara nämna ett av många exempel.

»Revolutionära skatter»

I Peru däremot finns det klara indikationer på att den extrema gerillarörelsen Sendero Luminoso tjänar pengar på knarkhandeln. Inte så att man direkt sysslar med knarkhandel, men rörelsen tar ut en skatt på utförsel av knark från de områden den kontrollerar och en annan skatt på införsel av kemikalier nödvändiga i knarklaboratorierna till samma områden.

I Colombia är det uppenbart att knarkmaffian och gerillagrupperna för en strid på liv och död mot varandra. Däremot hävdar den radikale latinamerikakännaren Waltrud Morales, som knappast kan anklagas för att gå i CIAs ledband, att FARC-gerillan tidigare tjänat pernar på knarkhandeln enligt samma modell som Sendero Luminoso fortfarande använder.

Enligt Morales bröts samarbetet när kokainpriset föll och maffian inte längre ansåg sig ha råd med några »revolutionära skatter» på grund av minskade vinster.

I Bolivia är situationen speciell. Några

gerillarörelser är inte aktiva i landet, men de kokaodlande bönderna däremot är fackligt organiserade. Det rå- eller halvfabrikat för kokainframställning de säljer till knarkmaffian ger dem deras inkomster. Och en liten del av dessa inkomster går alltså i form av medlemsavgifter till att finansiera det egna facket och COBs verksamhet.

Risker

De radikala rörelser som i någon form befattar sig med knarkmaffians pengar tar självfallet oerhörda risker.

Deis genom att allt solidaritetsarbete försvåras. Även om pengarna kommer i form av »revolutionära skatter» på knarkhandeln innebär de att revolutionär verksamhet finansieras av att ungdomar i industriländerna dras ner i knarktrasket. Detta ger också USA ett drömmotiv att intervensera ekonomiskt eller militärt till förmån för den regering gerillan bekämpar.

Den andra faran är korruptionen. En vänsterrörelse i Latinamerika strävar efter att försvåra de fattiga mot kapitalistisk utsugning. Knarkmaffian är en av de mest avskyvärda utsugarna inom just detta kapitalistiska system.

Det är alltså uteslutet att något ideologiskt betonat samarbete finns eller kommer att finnas mellan gerillarörelser och knarkhandlarna. Men även att på indirekt väg tillgodogöra sig knarkpengar är oerhört farligt för en anti-imperialistisk rörelse.

Dollarns makt stor

Att dollarns makt är stor, inte minst i Latinamerika, behöver ingen tvivla på. Om stora summor dollar från knarkhandeln kommer in i en vänsterrörelse ökar risken för en moralisk upplösning.

Den kubanske generalen Ochoa har tillsammans med några medhjälpare anklagats och dömts för knarkhandel. De var alla med latinamerikanska mått relativt välställda människor. Ändå föll de för dollarns makt.

Vem som helst kan räkna ut vilka frestelser det kan innebära att komma i kontakt även med små summor knarkdollar för en del av de fattiga män och kvinnor som bär upp Latinamerikas gerillarörelser, fackföreningar och vänsterpartier.

JAN ANDERSSON

Källor: Journal of Interamerican Studies, Third World Quarterly, Kommentar, Latin-american Weekly Report, Dagens Nyheter, Kubabulletinen med flera.

Panama — varför invaderar USA?

»General Thurman, som det här utvecklar sig, tror Ni inte, att det är väl optimistiskt att säga, att USAs trupper ska vara ute ur Panama inom en månad?»

(Radiomannen Ted Koppel, ABC Night Line)

»Well, jag kan ju påminna om när vi gick in i Detroit. Vi sa att det skulle vara fixat på tio dagar, men sen tog det ändå ett bra tag» ...

(General Maxwell Thurman, chef för US Southern Command Panama, 22/12-89)

Blixtkriget är ingen amerikansk uppfinning, även om vi har Grenada 1983 och Tripoli 1986 i färskt minne. Hitler var före. Den 1 september 1939 kl 04.45 brakade hans pansardivisioner in i Polen, eskorterade av svärmar av ljutande »stukas», attackbombare. Warszawa låg snart i ruiner och efter en månad höll diktatorn segerparad där. Japanerna blixtanföll Pearl Harbour i december 1941, lamslog USAs Stilla Havsflotta och lämnade 2000 amerikaner döda. USA replikerade i sinom tid med 2 atombomber över en chanslös civilbefolkning (i Hiroshima och Nagasaki).

Strategin bygger på snabbhet, överraskning, list och terror så att försvararna tappar kontrollen och befolkningen förvirras och blir modlös. Den anfallande räknar genom sin snabbhet med propagandavinster på hemmaplan. Detta var vad de skamfilade juntamilitärerna i Buenos Aires hade i sikte vid anfallet mot Malvinas/Falklandsöarna (1982) — men stöp på kuppen. För samma ändamål döper man sitt äventyr till något positivt. Hitler valde »operation vit». »Vit»=snabb på franska! (Frankrike hade mobiliserat). Avsikten var att skaffa »Lebens raum» åt stortyskarna och komma utlandsboende »folktyskar» till undsättning (de enda som räknades).

Operation »Rättvis sak»

När Georg Bush kl 01.00 den 20 december slår till mot Panama har man namnet klart: »Operation Just Cause» (rättfärdig sak) och motiveringen »att skydda amerikanska liv» (de enda som räknas). Vidare skall man »återställa demokratin» (!), garantera kanalens säkerhet (!), garantera kanalavtalet (!!)

och (eftersom kommunismen inte är spöket längre) »slå till mot narkotikamaffian» personifierad i general Noriega.

Operationen var väl »stimad». USA och västvärlden skulle vara inne i det traditionella julfläset, Sovjet hade nog med

egna bekymmer. Massmedia skulle hållas på lagom avstånd från obehagligheter och Noriega skulle överlämnas som en extra pikant kalkon till julafton. Så var det tänkt. Sen gick det, som bekant, lite snett.

General Thurman, nytillträdde chef för U.S. South Command, (befälhavare över hela Syd- och Centralamerika), hade utlovat ett litet snabbt krig. Redan efter 6 timmar lät man i presshöghuset på Quarry Heights i zonen proklamera att »Allt motstånd har upphört».

Ett brinnande inferno

Det borde ha varit så. Hela natten hade bombplanen i våg efter våg vräkt ner brand- och splitterbomber över arbetarstadsdelarna San Miguel, Rio Alto och El Chorrillo. De nya bostadshusen, byggda under Torrijos tid, blåstes ur och de enkla trähusen däremellan blev ett brinnande inferno. Människor flydde i panik, mot centrum eller in i zonen (som sträcker sig runt om). Sedan kom helikoptrarna med »the rangers», med sotade ansikten, gräsruskor på hjälmarna och maskingevär i händerna och sköt på allt som inte förstod engelska. Naturligtvis bombades alla militära installationer. Samtidigt passade man på att öva med nya laservapen, »osynliga» plan (stealth), Cobra-helikoptern mm.

Under de första 14 timmarna vräkte USA minst 400 bomber över staden varav 5 stora kvartersbomber. Försvaret var

berett. Men inte för detta »all out assault» på allt levande. Panama har inte rätt att ha luftvärn eller kanoner till exempel. Hemvärnet, »värdighetsbataljonerna», upprättat redan 1980 av general Omar Torrijos, gjorde ett heroiskt motstånd med sina lätta vapen. Striderna pågick intensivt i en vecka och ebbande inte ut helt på 14 dagar.

Folkmord

De hemlösa drog sig in mot centrum plundrande butiker på mat och kapitalvaror. Nu fanns ju ingen polis längre.

— Allt är kaos, vi blev ruinerade, klagade de företagare som strax innan längtat efter denna dag.

Efterhand föste ockupanterna ihop de husvillan på ett skjutfält inne i zonen, cirka 13 000 människor.

Eftersom nordamerikanerna avslutade operationen med att jämna ruinerna med marken med hjälp av bulldozers, utan att dessförinnan ta reda på alla lik, kan antalet dödsoffer inte säkerställas. Enligt *Nationella samordningen för stöd och solidaritet*, en lakorganisation för 25 religiösa och kulturella organisationer, har »operation rättvis sak» kostat Panama över 2 000 döda. Vi kan tala om folkmord! 3 massgravar har hittills påträffats.

Från hus till hus

USA beslagtog partikartotek och fackföreningsmatriklar, och trupperna har sedan, i sällskap med hopradsade pana-

Ill: Guardian

Foto: The Militant

manska halvmilitära grupper, gått från hus till hus och arresterat folk som kan ha Noriega-anknytning eller vara vänsteraktiva. Detta pågår ännu efter två månaders ockupation, under utgångsförbud mellan kl 23–05. Tusentals offentliganställda har avskedats och ökat på arbetslösheten och kriminaliteten. Gatorna patrulleras av tungt beväpnade fordon dag och natt.

Valurnorna rövades bort

Redan på invasionsdagen svors den nya »regeringen» in. Guillermo Endara, en man av oligarkin, hade som ledare för Demokratiska Alliansen för Civil Opposition, vid valet i maj -89 möjligen fått fler röster än Noriegas man.

USA hade öppet stöttat Endara med 10 milj dollar inför kampanjen. Det var mycket bråk mellan parterna på valdagen. Urnor i Noriega-trogna distrikt rövades bort under vapenhot. Noriega ogiltigförklarade alltså valet på grund av USAs inblandning.

Invasionen var väntad. Sedan 1985 har USA bedrivit ekonomiskt krig mot Panama för att knäcka Noriegas styre. Lån har inställts, kanalhyra och skatter belagts med kvarstad. Reagans regering frös 56 milj dollar i tilgodoövanden i amerikanska banker; Panamas sockerkvot avskaffades; allt bistånd drogs in, till och med pengar till malariabekämpning. Detta ledde till en djup kris med arbetslöshet (17 procent), hunger och missnöje, såsom kalkylerat. Svårast drabbades byggnadsarbetarna. från 20 000 arbetande 1987, sjönk antalet till 1 200 år 1989. 1989 levde 44 procent av folket i fattigdom, jämfört med 33 procent 1987.

Provokationer

När Noriega ogiltigförklarade valet 1989 svarade Bush med att skicka en förstärkning på 2 000 man till kanalzonen. I ett tal inför de Amerikanska Staternas Organisation (OAS) 1989, sa

man på tal om Panama: »Diktatorns dagar är räknade ...» De militära provokationerna har sedan följt lätt. USA-trupp har till och med upprättat gatuspärar i Panama och kontrollerat ID-kort! Överflygningar sker på låg höjd utan varning etc.

I oktober -89 hade CIA organiserat en kupp mot Noriega med mutade panamanska officerare. Det slutade med avrättning av inblandade – de som inte hann sätta sig i säkerhet. Det bör ha grämt den gamle CIA-chefen Georgie Bush och han fick utstå mycket klander för att inte ha ingripit mer resolut i processen.

Fluga i soppan

Vad är det då som får en stor civiliserad nation som USA att reta sig så på en »fluga i soppan» (som Bush uttryckte sig). Inte är det flugan i sig. Det finns många värre inom och utom USA som får vara ifred med sin »business». En stor handlare i vapen och kokain togs men släpptes då han hade israeliskt pass.

Nej, det är det panamanska folkets krav på att själva få styra sitt land utan USA-baser och nyttja dess största resurs, kanalen, som är det allvarliga. Alltsedan President Monroe 1923 förklarade att USA har rätt att ingripa överallt i hemisfären, för att »skydda sina intressen», har Washington försökt leva upp till detta bud.

Tog över kanalen

Redan 1903 när USA hjälpte Panama till världen, genom att hota Colombia och ta över kanalbyggandet, gick det fel. USA stakade ut den 500 miles stora zonen och skrev ett avtal som gav USA rätt att för all framtid administrera kanalen. Man brydde sig inte om att få den krängande panamanska regeringen att skriva under, en fransk ingenjör skrev på istället ...

Tusentals panamanska och karibiska arbetare fick offra sina liv i olyckor och sjukdomar, under de 20 år kanalbygget

pågick. USA tillämpade här, liksom hemma, rasdiskriminering. Facklig organisering förbjöds.

Demonstrationer mot USA

När kubanerna 1959 kastade den förhatliga Batistadiktaturen över ända, var det slut på årtionden av USA-dominans. Bönder fick egen jord och sockerskörden var deras. Latinamerikas ungdom fick mod att stå emot.

1964 försökte en grupp panamanska studenter att hissa panamanska flaggan bredvid USAs vid Balboagymnasiet i zonen. Nordamerikanska elever och deras föräldrar rev ner flaggan. Det blev demonstrationer mot USA. Polis och militär började skjuta. Demonstrationerna spred sig utanför zonen. Mer än 20 panamaner sköts ihjäl och över 400 sårades. De flesta dödades i El Chorrillo, en av de fattigaste arbetarstadsdelarna i Ciudad Panama.

Efter Vietnamkriget var USA så försvagat att president Jimmy Carter tvingades gå med på att ge Panama, styrt av general Omar Torrijos, ett avtal där kontrollen över kanalen skulle övertas av Republiken Panama år 2000 och alla USAs trupper slutgiltigt lämna zonen. Nertrappningen skulle inledas 1 januari 1990 då administratörsposten i kanalkommissionen skulle övergå till en panamen.

Nät av baser

USAs militära närvaro i Panama daterar sig alltså från seklets början. Efterhand byggde man upp ett nät av baser, marin, armé och flyg, underordnade US Southern Command. Därtill hade man förlagt utbildningen av militärer från »vänskapliga» nationer till zonen. Somoza, Batista, Pinochet, Banzer och Videla hette några gamla elever ...

Och här närmar vi oss pudelns kärna. Den doktrin som säger att USA har rätt att ingripa politiskt och militärt i andra nationers inre angelägenheter för att »skydda amerikanska intressen» kräver närvaro på plats. Vad kan då vara lämpligare än att behålla kontrollen över Panama och dess vattenväg. Centralamerika är »oroligt», Sydamerika kan när som helst explodera i sociala och ekonomiska kriser. USAs intressen står ständigt på spel. Det gäller att ha följ samma bundsförvanter vana vid den nordamerikanska filosofin.

Torrijos/Carter-avtalet måste omtolkas eller rivas upp. Alltså invadera!

Vad Georg Bush har effektuerat i Panama är bara vad hans uppdragsgivare, ultrahögern, bank- och industrimagaternas bestämt sedan länge. »Vad som måste göras, sedan Noriega avlägsnats» skriver några av dessa i det s.k. *Santa Fedokumentet nr 2*, inför Bushs tillträde som president när att börja diskutera ett realistiskt försvar för kanalen efter år 2000. USA måste behålla ett antal militära installationer i Panama (särskilt Howard flygbasen och flottstationen Rodman som ett adekvat styrkebevis

på västra halvklotet och så inge för-
troende för USAs och Panamas nationella
intressen under nästa sekel».

Noriegas betydelse?

Den som tittat på Noriegas bakgrund
finner att han, som så många andra,
tränats på USAs bekostnad i kanalzonen,
att han stått på CIAs avlöningslista i
många år (under Buschs tid som CIA-chef
var Noriegas årslön 10 000 dollar). När
han som statschef inte längre ville lyda
order: mörda sandinistledare, träna contras,
riva upp Torrijos kanalavtal, då blir
han obekväm och bör »elimineras». Efter
att ha tjänat USA och United Fruit i 30
år är han nu reducerad till fänge nr
41586. Men en fänge med några kort i
bakfickan.

Till sist bör vi uppmärksamma den roll
media tilldelas i USA och därmed i väst-
världen. Den att vara megafoner för de
styrandes version av »nationella» kriser.
För att uppfostra pressen (allmänheten)
har Vita Huset ett speciellt propaganda-
departement.

Beträffande »operation just cause» fick
media flera dagar nöja sig med militära
kommunikéer. Intresset skulle helt fokus-
eras på general Manuel Noriegas person,
som utmålades som en fruktansvärd
tyrann, en storhandlare i narkotika och
allmänt pervers. Pressen svalde villigt –
offrens version av operationen fick vi
aldrig se skymten av.

Offren fick inte synas

Hur media förväntas fungera illustreras
tydligt den 21 december, två dagar in på
invasionen. Vita Husets pressavdelning
visste när det första planet med kistor
med stupade soldater skulle anlända till
Dovers Air Force-bas i Delaware. Alltså
ordnades en presskonferens med presi-
dent Bush till samma tid för att låta
Bush tala om »operationens» framgångar.
Medan Bush fortfarande nojsar med
reportrarna om sin stela nacke landar
planet, och TV-kamerorna är där. Tek-
nikerna på CBS, ABC och CNN kan inte
låta bli att bryta in i sändningen med
presidenten. På halva rutan pratar Bush,
på andra halvan bärs kistorna till sorge-
marsch. Effekten är förödande. Det
hjälper inte att ABCs nyhetschef Roone
Arledge kastar sig på telefonen till stud-
ion och kräver presidenten tillbaka i
bild, ensam. Saken är ute. När Bush den
5 januari håller ny presskonferens är han
sur. Han hade fått massor av brev och
arga telefonsamtal för sin brist på respekt
för de stupade. »Om ni tänker använda
den där tekniken en annan gång, hoppas
jag bli underrättad före», varnade han.
»Sådant måste stoppas!»

– Jag känner så djupt med de familjer
vars söner offrat sitt liv för en stor sak ...
snypade han.

INGVAR ENGHARDT

Källor: The Guardian. N.Y., The Militant N.Y.,
Comunicados 1, 2, 3 från C.N.A.S., Panama

Foto: Svante Sandberg/UBVs bildark.

Styrd information i svenska medier

Hur har egentligen svenska massmedias
rapportering om USAs invasion i Panama
sett ut?

I radioprogrammet »Vår grundade
mening» som sändes i riksradios P1 den
31 januari granskar Susanne Palme och
Jocke Nyberg svenska massmedias rappor-
tering från invasionen. De fann att 80
procent av all information kom från
USA och den största delen dessutom från
USAs regering.

USA gick in i Panama fyra dagar före
julafton, en tid då nyhetsredaktionerna
ofta är underbemannade. Dessutom in-
träffade de dramatiska händelserna i
Rumänien nästan samtidigt.

I fallet Rumänien kom en stor del
av informationen från nyhetsbyråer i
Rumäniens grannländer, och media bygg-
de också sin information på rykten om
vad folk sade sig ha sett och hört. Det
kom rapporter om tiotusentals döda.

I Panama däremot var det de officiella
amerikanska siffrorna som fördes ut;
mellan 200 och 300 civila hade dödats,
sades det. Först senare kom det fram
att så många som uppåt 7000 människor
kan ha dödats i samband med USAs
bombningar. Siffrorna för Rumänien
tycks röra sig om under ettusen.

Gränserna stängdes

I en förkrossande majoritet av me-
dierna ifrågasattes inte heller president
Bushs motivering till USAs största mili-
tära ingripande utomlands sedan Viet-
namkriget. Inte heller förmedlade Ekot,
Aktuellt eller Rapport någon bakgrund
till konflikten mellan USA och Panama,
en konflikt som började långt före
Noriega.

Företrädarna för Bush-regeringen har haft
ett vitalt intresse av att ge sin bild av inva-
sionen. De bilder och rapporter som kom
var mycket ensidiga och gav bara USAs
version av händelserna. Den internationella
flygplatsen i huvudstaden Panama City
hade stängts av invasionsarmén.

Ett exempel på direkt felaktig informa-
tion var att USA påträffat 50 kg kokain på
Noriegas kontor. Det slogs upp i alla me-
dier. Dementin – att det inte rörde sig om
kokain utan majsmjöl – togs in som notis i
några medier.

I själva verket är Noriega en rätt
obetydlig person i narkotikasammanhang,
jämfört med den riktiga maffian i USA
eller i Colombia. För Bush var det nöd-
vändigt att ge legitimitet åt invasionen,
både för hemmaopinionen och inför
panamanerna, och massmedia har helt
okritiskt spelat med i det spelet.

Bakgrund saknas

En tydlig tendens i rapporteringen
överbordtaget är just fixeringen på
Noriega som person. I rapporteringen
har det också funnits många värdeladdade
ord. De som bjöd motstånd mot de
amerikanska styrkorna, värdighetsbataljo-
nerna, vars uppgift är att försvara landet
mot utländsk aggression, kallas t ex för
Noriegas »hantlangare» eller »hejdukar».

Det var få svenska medier som brydde
sig om att ge en ordentlig bakgrund till
konflikten mellan USA och Panama
eller ta upp USAs strategiska intressen
i området.

Varför invaderade USA egentligen
Panama? Den frågan har man knappast
fått svar på i massmedia.

CHILE: På väg mot demokrati...

José Guevara
Stefan de Vylder
Nalkas Boken Förlag

Är det tid att omvärdera Chile under Pinochet? Kanske kan militärkuppen 1973 rättfärdigas, nu när vi kan jämföra landets ekonomiska utveckling under diktaturen med de kaotiska Allende-åren?

Ja, ibland kan man få det intrycket, även om det inte sägs rent ut, när olika debattörer idag, på betryggande avstånd från september 1973, gör »nyanserade» inlägg om Chile i den svenska pressen. I TV:s »magasinet» undrade Göran Rosenberg om högern kanske hade rätt, och vänstern fel, då för sexton år sedan i Chile.

I höstas skrev SIDAs informationschef Jan Sandqvist en uppskattande artikel om Pinochets ekonomiska politik – för sexton år sedan var han med och gjorde filmen »Santiago, våldtagen stad». Den 29 januari publicerade DN ett debattinlägg av nationalekonomen och politikern (s) Bo Södersten: »Ljus framtid för Chile». Södersten är imponerad efter ett besök i landet. »Militärdiktaturen har lagt en ovanligt god grund för ekonomin.» Därför är det dags, enligt Södersten, att för gott överge »revolutionsromantiken» och »Palmeersans enögdhet» i synen på Chile.

Många har förmodligen svårt att acceptera bilden av en bödel som gradvis förvandlas till en gränande, ansvarsfull statsman. En kraftfull ledare som lotsar sitt land ur ekonomisk ruin, för att sedan i god ordning lämna rum för demokratin. Trots allt var det nog något mer än »revolutionsromantik» och »enögdhet» som fick oss att reagera på Chilestadions staplade lik och Mapochoflodens flytande kroppar, torterade till oigenkännlighet av militär och säkerhetspolis.

Ökande misär

För den som inte låter sig övertygas av Sandqvists eller Söderstens förtjusta intryck av Chiles ekonomi, rekommenderas Stefan de Vylfers genomgång av diktaturens ekonomiska politik under 15 år i boken *Chile: på väg mot demokrati...* (Nalkas Boken Förlag).

Pinochetregimen har i grunden förändrat det chilenska samhället. Chiles arbetar-

DEMOKRATI i Chile?

rörelse, med en stark tradition under 1900-talet, har mer eller mindre slagits i spillror. Tidigare organiserade den samordnade fackliga rörelsen ca en tredjedel av de yrkesverksamma, idag är bara ca en tiondel organiserad, i de svaga, lokalt baserade fackliga organisationerna.

Sedan 1973 har landet genomlevt två djupa ekonomiska krisperioder, 1973-75 och 1982-83. För Chiles fattiga har det polisiära förtrycket beledsagats av ekonomisk misär. När Allende 1970 vann presidentvalet, uttryckte detta förhoppningarna hos dessa fattiga miljoner att kunna förändra sina eländiga livsvillkor. Idag, tjugo år efteråt, lever de sämre än de gjorde då. Enligt uppskattningar från bl a katolska kyrkan lever uppåt fem miljoner chilensare – av totalt 12 miljoner invånare – under existensminimum, och ca två miljoner i yttersta fattigdom.

»Beskyddad demokrati»

I samma bok tecknar José Guevara, chilensk ekonom verksam i Sverige, diktaturens politiska spel, från 1973 fram till presidentvalet 1989. Guevaras genomgång av Chiles nya grundlag, som antogs 1983, måste vara nyttig läsning för dem som tror att demokratin nu återupprättats i Chile.

Enligt militärens språkbruk ska landets politiska system bestå av en »beskyddad demokrati». Skyddet tillhandahålls av krigsmakten, vars vapengrenchefer står utanför de civila politikernas kontroll. Folket ska välja president, men presiden-

ten har inga befogenheter att avsätta de generaler som Pinochet själv har handplockat.

Tveksamt i Guevaras framställning är dock beskrivningen av kuppen 1973 som ett resultat av kompromisslösheten hos grupper till höger och vänster. Att Allende-regimen sökte överleva genom seriösa förhandlingar med mittgrupper kan nog inte tas som intäkt för att detta var en framkomlig väg.

September 1973 kan knappast tolkas som militärens ingripande när Allende-regimen, genom sina eftergifter, var på väg att vinna »mittenväljarna». Kuppen måste nog snarare ses som det yttersta uttrycket för en samhällsomfattande social konfrontation som byggts upp under flera år.

Guevara vill tona ned UP-regeringens samhällsförändrande ambitioner, men de förhoppningar som tänts hos Chiles fattiga genom Allendes valseger, och de radikala åtgärder som vidtogs, pekade entydigt mot en våldsamt social konflikt, där USAs strategiska intressen i Latinamerika hade en avsevärd tyngd.

Chiles krigsmakt löste denna konflikt till förmån för överklassen och, som det visat sig, till en viss del för medelklassen. Det är med denna förutsättning som förändringarna i demokratisk riktning i Chile har ägt rum. Så trots Bo Söderstens förtjusning över Chiles ekonomi är framtidsutsikterna fortsatt dystra för de lägre klasserna i Chile.

TARAS KENTRSCHYNSKYJ

Bara var tionde yrkesverksam är idag fackligt organiserad.

Foto: Karl Erik Jagare

JULIANA

unik långfilm från Peru

I början av historien befinner vi oss på en av Limas monumentala kyrkogårdar. En tjej på kanske 12 år balanserar högt uppe på en stege, nynn timer en stump och vattnar blommorna vid ett kistskåp där någon som varit rik och förmodligen mäktig ligger instoppad. Flickans egen värld är en helt annan. Hon bor i en skuldstad med sin mamma och en lat och elak styvfar. Snart lämnar hon både hemmet och arbetet på kyrkogården, och börjar sjunga på bussar med ett gäng gatubarn. I styvfaderns ställe kommer Don Pedro, en Gudfader-figur som beskyddar och samtidigt skor sig på barnen.

Filmen berättar om Juliana och de andra barnen. Den visar hur de hunsas och utnyttjas, men också hur deras sammanhållning och fantasier hjälper dem att hitta ljuspunkter i tillvaron. Det är en berättelse om fattigbarns ibland förbluffande överlevnadskunskap.

Filmen är välspelad och riktigt spännande. Helt unikt är det att en långfilm utspelar sig i Limas fattigkvarter, liksom att huvudrollerna spelas av barn som själva kommer från den världen. I Peru har filmen blivit mycket omtalad och hyllad – bara två filmer (nordamerikanska, förstås) fick högre publiksiffror än Juliana

na förra året! Den har visats både på biografier och ute i skuldstäderna. Det är egentligen rätt fantastiskt att den här filmen – i den ekonomiska krisens Peru – har setts av omkring 800 000 personer, varav 200 000 är folk från skuldstäderna.

Internationellt har den redan hunnit få en rad pris, bland annat UNICEF-priset vid den senaste filmfestivalen i Berlin.

Bakom filmen står kulturgruppen Chaski (Namnet syftar på de budbärare som sprang med meddelanden mellan inkarikets olika delar.) Till lanseringen i Sverige kom producenten Stefan Kaspar från Chaski.

– Att producera film i den kris Peru befinner sig i är någonting mycket speciellt, sa han. Medarbetarna i Chaski känner en stark samhörighet med de människor som drabbats av krisen, både med deras lidande och med deras förhoppningar.

– Vi anser att gatubarnen, som drabbas särskilt hårt av krisen, samtidigt är bärare av viktiga budskap till oss andra. I arbetet med Juliana har vi velat arbeta tillsammans med dem, lyssna på dem, lära av dem, och sedan sprida deras budskap vidare till biopubliken i Peru

Juliana spelas av
Rosa Isabel Morfino

och andra länder. För att lyckas med projektet har vi varit tvungna att öppna våra sinnen för de här barnens värld och ta »risker» som att arbeta utan färdigskrivet manus.

Nu hoppas han att publiken, också i Sverige, ska vara beredd att också öppna sina sinnen för barnens budskap – och på så sätt lära av dem.

JAN JOHANSSON

Filmen hade premiär på Folkets Bio i Stockholm och Bian i Malmö den 20 januari.

Pristävlingen avgjord!

Litteraturpristävlingen i Chilebulletinen 4/89 är avgjord.
Här är rätta svaren:

- Text 1. Mario Benedetti, ur »Nådatiden»
- Text 2. Haroldo Conti, ur »Mascaró den amerikanske jägaren»
- Text 3. Mario Vargas Llosa, ur »Tant Julia och författaren»
- Text 4. Gabriel García Márquez, ur »Kärlek i kolerans tid»
- Text 5. Isabel Allende, ur »Andarnas hus»
- Text 6. Juan Rulfo, ur »Slätten i lågor»
- Text 7. Miguel Ángel Asturias, ur »Weekend i Guatemala»
- Text 8. Alejo Carpentier, ur »Den förlorade porten»

Tävlingen var ganska knepig, det tyckte många. Vinnande lösningen var inskickad av *Jan Cottman* i Storvreta.

– Jag tyckte inte det var särskilt svårt ...!, säger han när vi ringer upp för att gratulera.

Men så har han också ett brinnande intresse för Latinamerika och latinamerikansk litteratur, denne farmaceut och fyrasmåbarnsfar. I hans bokhylla finns de flesta latinamerikanska romaner som givits ut i Sverige, och även essäer.

När han kommer till Stockholm passar han på att gå i antikvariat för att leta efter sånt han ännu inte lyckats få tag på. Favoriterna är bl a Cortazar, García Márquez, Conti och för övrigt också Bruce Chatwin som skrivit en del om Latinamerika.

Intresset väcktes 1973 med Chile, och han har sedan dess följt utvecklingen i Chile och Latinamerika. I mitten av 70-talet reste han också med ryggsäck i Sydamerika.

Vi är glada att kunna skicka Jan en prisbok som han ännu inte hunnit läsa, nämligen »Den osalige» av Adonias Filho, Brasilien. Grattis Jan!

MARIA BERGSTRAND

Som på bio – dramatisk tunnelflykt

Vid en av de största massflykterna någonsin från ett chilenskt fängelse flydde 43 politiska fångar från fängelset i Santiago natten till den 30 januari.

De flesta tillhörde FPMR och kommunistpartiet, ett par var socialister och några aktiva inom MIR. Den största gruppen var anklagade för illegal vapeninförsel och attentatet mot Pinochet i september 1986.

Flykten hade planerats av en grupp på 24 fångar, i slutet av 1988. Den hade hållits hemlig för alla, såväl medfångar som anhöriga, till ett par dagar innan den skulle genomföras. Då hade man hört av sig för att ordna med bilar och gömställen för att komma i säkerhet.

Under ett drygt år hade man grävt en tunnel, hundra meter lång, 50 centimeter i diameter och på tre meters djup, som mynnade utanför murarna i närheten av en tidigare järnvägsstation. Under hela året höll fångarna sträng diet, för att kunna göra gängen så liten som möjligt. Öppningen från cellen täcktes varje dag med en exakt likadan bit som den del av muren de haft sönder. De gjorde denna sten av gips, och den lät på samma sätt

som den övriga väggen om man slog på den.

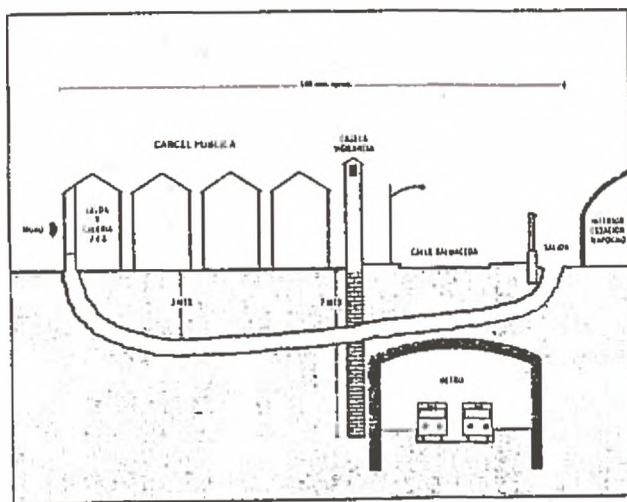
Under grävandet fick man ljus genom att bygga om en liten »free-style» bandspelare till ficklampa. Syretillförseln ordnades genom att foga samman engångsflaskor av plast till ett långt rör.

43 på fri fot

Flykten påbörjades efter klockan 22.00. Tre till fem fångar i taget tog sig ut, med fem, sex minuters mellanrum. När alla 24 var ute återvände en och sa åt dem som var kvar att de kunde försöka utnyttja tunneln. På grund av sommarvärmen och underbemanning bland personalen på fängelset var det öppet mellan

flera avdelningar. Sammanlagt 49 fångar flydde. Men en fastnade i mynningen. Sex andra försökte hjälpa honom, men åstadkom så mycket ljud att de upptäcktes. Då var klockan 02.30. De 43 som lyckades fly har ännu efter tre veckor inte gripits.

Från den blivande regeringen uttryckte man sitt beklagande över denna allvarliga situation, och menade att fångarna inte hade haft anledning att frukta något, då de ju skulle få rättvisa rättegångar när den nya regimen tillträder i mars. Fångarnas advokater menade att flykten är motiverad, eftersom situationen i Chile ännu inte utgör någon garanti för rättvis behandling av de politiska fångarna.

♦ SEMINARIUM ♦

CHILE

– vägen till demokrati

Lördag 17 mars från kl 10.30

Hans Göran Franck
David Isaksson, journalist
m.fl.

Söndag 18 mars från kl 10.30

José Guevara, ekonom
Det svenska biståndet

Information om folkhögskolekursen
»Chile-Vägen mot demokrati«

Plats: Folkets Hus, Stockholm,
Sal 307 (ingång Wallingatan)

Arr: Den Resande Skolan &
Färnebaskolan, Chilekommittén

NICARAGUA-SOLIDARITET

Kursen är till för dig som vill bli engagerad i praktiskt solidaritetsarbete, via studier och praktik.

Under hösten 1990 studerar vi spanska, latinamerika-historia och massmediakunskap. Därefter projektstudier i Nicaragua. När det börjar våras 1991 praktiserar vi på Solidaritetsrörelsens hus i Stockholm. I april är vi på Bona.

Kursstart: 21/8 1990, vi slutar 17/5 1991.

Sista anmälningdag 1 april 1990.

BONA FOLKHÖGSKOLA
591 91 MOTALA
tel 0141/211 00

BONA

VILL DU ARBETA I CHILE?

UBV - Utbildning för Bistandsverksamhet - ska åter starta volontärverksamhet i Chile.

På lördag den 17 mars hålls ett seminarium om Chile på Folkets Hus i Stockholm, ingång Wallingatan, sal 307. Klockan 14.00 berättar vi om möjligheten för DIG att söka som volontär till Chile via UBV.

ÖPPET HUS
LÖRDAG 10 MARS
kl 10.30 – 17.00

Ur programmet:

11.00 Palestina
12.00 Stefan de Vylder: Skuldkrisen
13.00 Spanska inbördeskriget
14.00 Oscar Burilla: El Salvador
15.00 Fritt Namibia! och sedan?

FILMVISNING

Solidaritetsrörelsens Hus
Barnängsgatan 23,
Stockholm

Nicaragua

Vad händer efter valet?

Vad händer med fredsplanen?

Redan idag finns information om detta och mycket annat om Nicaragua.

Prenumerera på **Barricada Internacional**, sandinisttidningen som kommer ut varannan vecka, på engelska och på spanska.

- ☐ Ett år (12 månader) 250 Skr.
- ☐ Halv år (6 månader) 150 Skr.
- ☐ Stödprenumeration 300 Skr.
- ☐ Provenummer 10 Skr.

Pg. nr. 479 56 43 - 8

Ange språk

Kulturföreningen
Barricada Internacional
c/o VFSN
Barnängsgatan 23
116 41 Stockholm

VEM VAR SVANTE?

Han reste ut som volontär till Chile. Som alfabetisör drogs han in i den politiska kampen. Militärkuppen 1973 tvingade upp honom i bergen som jagad motståndsmän. Han valde att stanna och riskera döden.

LÖJTNANT JULIO — Svante Grände, prästson i motståndskampen. I detta tidsdokument från 60- och 70-talen får vi möta ett märkligt livsöde, möt bakgrund av utvecklingen i dåtidens Chile och Argentina. Denna politiska biografi ställer

oss inför utmanande frågor om politiskt ansvar och personlig moral.

UBV:s förlag, oktober 1989, ca 224 sidor.

ISBN 91-86652-04-4. Vårt pris 54 kronor plus porto.

Chilebulletinen INDEX 1989

CHILE

Nr 1/89

Valet i december ett minerat fält

Hot mot Vicarian

Ge visum åt politiska fångar!

Presentation av FPMR, Patriotiska fronten Manuel Rodriguez

Nr 2/89

Bakgrund inför valet: grundlagen, partierna, allianserna

Presentation av Kommunistpartiet

Återvändandet — ett mänskligt och politiskt dilemma

Förgiftade druvor — Pinochets exportekonomi i gungning

Generalstrejk för facklig frihet

Nr 3/89

Valkampanj i politiskt töväder

Presidentkandidaterna

De folkliga organisationerna i Chile

Presentation av Kristna Vänstern

Chiles fiskepolitik

Bilaga: De politiska fångarna (12 sid.)

Nr 4/89

Nedräkningen har börjat

Ekonomisk politik i ett demokratiskt Chile

Presentation av Chiles Socialistiska Parti

LATINAMERIKA

Nr 1/89

Eduardo Galeano: Om bankirers jonglörskonster

Bergens tysta folk — fotoreportage

ARGENTINA

Nr 3/89

Militär och skuldbördan styr demokratin

Nr 4/89

Nej till amnesti för militären

BOLIVIA

Nr 4/89

Nyliberal väg med skuggsida

BRASILLEN

Nr 2/89

Lulas arbetarparti på frammarsch

COLOMBIA

Nr 1/89

Flyktingar berättar om terrorn i Colombia

SVERIGE

Nr 1/89

Ge visum åt politiska fångar

Fortsatt fruktbojkott

Kvinnotribunal fördömer Pinochet

Nr 2/89

Juristen Sten de Geer om förslaget till ny utlänningslag

Flyktingbarn behandlas skamligt

Öppet brev till Fredrik Belfrage

Nr 3/89

Harald Edelstam — som vi minns honom

Jan Sandqvist intervjuad

Nr 4/89

Solidaritetskonferens i Helsingfors

KULTUR

Nr 2/89

Flickan med spegeln, dikt av M. Romero

Nr 3/89

Eldorado - Författarförlagets nya bokserie

Från Pablo Nerudas Isla Negra

Nr 4/89

Stockholm mötesplats för chilenska poeter

RECENSIONER

Nr 2/89

Samtal med Mikael Wiström om filmen »Exil»

Nr 3/89

A. Bryce Echenique: En värld för Julius

Nr 4/89

Susanne Palme: Hemliga krigare

Lars Palmgren: Nägonting har hänt

MORGON

Till alla fängelser:
Det finns fransar på lamporna
det finns musik
det finns vin;
vänta bara,
det kommer
det kommer
till dig
Jag vet inte hur
men en dag
men en dag
min okände vän
kommer det till dig
flygande
med en duva genom fönstret
Och diktatorn
skall mögla
i damm
min vän
och det är allt
Vi är
här utanför
vi väntar på dig
vi har inte glömt dig
vi beundrar dig bara litet
Och en dag skall vi mötas
i salar av kristall

ULLA EKNERT

*Rolando Cartagena
Koppararbete från fängelset*